БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ.

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТАН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР.

43-йил чиқиши №50 (11799). | Чоршанба, 1 март, 1961 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Қишлоқлардан дараклар

ҚОЛХОЗ ДАЛАЛАРИДА ҚАНД ЛАВЛАГИ ЕТИШТИРИЛАДИ

ТЕРМИЗ. Ўзбекистоннинг жанубидаги колхоз ва совхозлар кенг майдонларда бу йил биринчи марта қанд лавлаги етиштирадилар. Бундан чорва моллари учун озуқа сифатида фойдаланилади. КПСС Марказий Комитети январь Пленумида бу экин чорва молларини бўрдоқига боқишда жуда кераклн озуқа эканлигни уқтириб ўтилган эди. Термиз районидаги «Намуна» колхози қанд лавлаги экиш ишларини бошлаб юборди. 80 гектар ернинг ҳар гектаридан 350 центнердан ҳосил олиш мўлжаллаб қўйилди.

ЭРТАГИ КАРТОШКА ЭКИЛМОҚДА

Шўрчи районидаги Карл Маркс номли ва Ленин номли колхозлар кўкламда эртаги картошка экиш ишларини бошлаб юбордилар.

ҲАР БИР ҚУЁНДАН 500 СЎМДАН ДАРОМАД

НУКУС. «Чимбой», «Октябрь 40 йиллиги», «Халқобод» совхозларида ва Қорақалпоғистоннинг бошқа хўжаликларида қуёнчилик фермалари ташкил қилинмоқда. Автоном республикадаги илғор чорвадорларнинг тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, қуёнчилик фермаларининг ташкил этилиши гўшт етиштиришни анча кўпайтириш имконини беради. Масалан, ана шундай ферма биринчи марта ташкил қилинган «Равшан» совхозида ҳар бир қуён хўжаликка 500 сўм даромад берган.

Кўклам чорлайди

Бу йил республикамиз давлатга 3 миллион 200 минг тонна пахта етказиб бериши керак. Бу улуғвор вазифа асосан ҳосилдорликни ошириш ҳисобига бажарилади. Ҳосилдорлик эса, муҳим агротехника тадбирларини барвақт амалга ошириш, прогрессив усулларни кенг қўлланиш учун муҳим шарт-шароитларни вужудга келтиришга боғлиқдир. Бунинг моҳиятини яхши англаган илғор хўжаликларда дала ишлари бутун қиш ичи худди кўкламдагидек намунали ташкил этилди. Янгийўл районидаги Сталин номли, Қоракўл районидаги «Октябрь», Пахтакор районидаги «Коммунизм» колхозларида ва бошқа ўнлаб колхоз-совхозларда, юзлаб бригадаларда катта-катта пахта майдонлари ҳозироқ экишга тахт қилиб қўйилди.

Ишнинг кўзини билиб раҳбарлик қилинган жойларда вақтдан ютилмоқда. Вақтдан ютиш—бахтдан ютиш, ҳосилдан ютиш демакдир. Илғор хўжаликлар экиш олди ишларини олдиндан қилиб қўядилар, вақти келиши билан қисқа муддатда чигитни юқори сифатли экиб оладилар, улар, етти йилликнинг учинчи йилида катта ғалабаларни қўлга киритиш учун партиямиз, халқимиз талаб қилгандек ишлаяпмиз, мўл ҳосилнинг замнини мустаҳкамлаяпмиз, деб дадил айта оладилар.

КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми мамлакатимиз пахтачилигини янада тез ривожлантиришга, умумий ҳосилни кескин даражада оширишга алоҳида аҳамият берди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев, «ПАХТАГА КЕНГ ЙЎЛ!» деган қимматли шиорни ўртага ташлади. Бу шиорга биз кўпроқ амал қилишимиз керак. Чунки, республикамиз СССРнинг асосий пахта базаси бўлиб келди, бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади. Бу йил яна кўплаб янги ерлар ўзлаштиришимиз, фақат пахта майдонини эмас, бошқа экин майдонларини ҳам кенгайтиришимиз лозим.

Аммо республикамизда кўкламги экишга тайёргарлик ишлари қониқарли олиб борилмаяпти. Ўтган йилнинг 1 сентябрдан буёққа далага чиқарилган маҳаллий ўғит йиллик планнинг атиги 45,5 процентини ташкил этади. Муддат ўтиб кетганига қарамай, ҳайдов тракторларининг ҳали 20 процентга яқини, чопиқ тракторларининг 20 проценти, трактор плугларининг 20 процента ремонт қилинмаган. Республикада ернинг шўрини ювиш плани 25,8 процент, запас суғориш 44,9 процент адо этилган, холос. Бажарилмаган бу ишлар экиш олдида тиғиз келиши турган гап. Буни ҳар бир раҳбар, ҳар бир ходим, каттадан-кичик—барча яхши англаши зарур. Буни ўз ишида ва раҳбарлик фаолиятида муҳим шарт, деб билган бошлиқ ва раҳбар айни шу кунларда барча ишнинг калидини қўлига олмоғи, оммани янги зафарларга бошлаб бормоғи керак. **«...Ишнинг янги методларини ҳар бир киши ўз ақли билан билиб, ўрганиб олади, деб умид қилиб ўтириш ярамайди. Бу ишда ташкилотчи раҳбар ўз ролини кўрсатиши керак. У ўзининг ташкилотчилик иши билан ҳар бир колхоз, совхоз, райондаги кишиларнинг ҳаммаси энг яхши намуналардан ўрнак олиб ишлайдиган бўлишига эришмоғи керак».**

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг КПСС МК январь Пленумида айтган бу доно сўзларини эслаганда кўкламги экишга тайёргарликдаги сусткашликни одатдаги ҳол деб бўладими! Асло йўқ. Рақамлар кўпгина область, район, колхоз, совхоз раҳбарлари ва қишлоқ хўжалик органлари ҳамон эскича ишлаётганликларини, вазиятни ҳисобга олмай ғанимат кунларни қўлдан бераётганликларини кўрсатади. Ниҳоят улар ҳозирги ишларни ўтган йилги иш рақамлари билан солиштириб, хотиржамлик кайфиятига берилмоқдалар ва ишни ташкил қила билмасликлари, одамларни сафарбар эта олмасликлари оқибатида кўкламни экишга тайёргарликнинг сунъий равишда кечиктирилишига сабабчи бўлмоқдалар.

Фарғона области ҳосилнинг онаси, деб аталади. Бу областда ўтган йил пахта плани бажарилмади. Муҳим агротехника тадбирлари ўз вақтида ўтказилмади. Область раҳбарлари бу аччиқ сабоқдан хулоса чиқариб олмаганга ўхшайдилар. Экиш олди ишлари республика даражасидан анча паст бўлишига қарамай, бу ерда ҳали ҳам бепарволик ҳукм сурмоқда.

Республиканинг бошқа областларидаги бир қанча районларда ҳам қишки узоқ дам олишдан кейин дала ишлари ҳамон дуруст бошлаб юборилмаяпти. Олдинги районларда ерлар экишга тахт қилинаётгани ҳолда, қолоқ район, колхоз ва совхозларда тайёргарлик ишлари ўлда-жўлда ётганига асосий сабаб ҳозирги вазият ва талабга яраша иш тутилмаётганлигидир. Бунга қаттиқ зарба бериш пайти келди. Мавжуд камчиликларни тезда бартараф қилолмаган, масъулият сезмаган, оммани сафарбар этолмаган ва омманинг ишга бўлган қайноқ муҳаббатини жўш урдиролмаган раҳбарга, кимбўлишидан қатъи назар, тегишли баҳо бериш вақти етди.

Кўклам келди. Далалар ишга чорламоқда. Етти йилликнинг учинчи йили мамлакатимизга, халқимизга янада маъмурчилик келтиришга ҳаммада зўр ишонч бор. Тарихий январь Пленуми чизиб берган реал тадбирлар, доно кўрсатмалар барча совет деҳқонлари сингари, республикамиз қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг ҳам ғайрат ва матонатини кучайтириб юборди ва янги-янги ташаббусларга руҳлантирди. Вазифа — республикамиз деҳқонларининг 1961 йилги режаларни муваффақиятли амалга оширишлари учун уларга чинакам бошчилик қилишдан иборатдир.

Бу йил асосий майдонга чигит квадрат-уялаб экилади. Бу эса, экиш даврigача барча тайёргарлик ишларини беками-кўст бажаришни тақозо этади. Шуни назарда тутиб, барча техникани тез кун ичида тахт қилиш, ариқ-зовурларни қазиш, маҳаллий ўғит чиқариш ишларини тугаллаш лозим. Республикамизда асосий майдонлар шудгор қилинган. Лекин, бу билан хотиржамланишга ўрин йўқ. Ҳаммадан муҳими, ерни экишга барвақт тайёрлашдир. Кўп куч ва вақт талаб қиладиган бу ишни ҳамма ерда кучайтириб юбориш зарур.

Қиш ичи ёғингарчилик бўлмагани сабабли тупроқдаги нам камайди. Бундан буён бўладиган ёғингарчиликка умид боғлаб ўтирмай, запас суғоришга, шўр ювишга катта эътибор бериш керак. Ҳар қандай шароитда ҳам мўл ҳосил етиштириш совет деҳқонининг жанговар шиори бўлиб қолди. Ташкилотчилик ва раҳбарликни шундай олиб борайликки, республикамиз пахтакорлари ва барча деҳқонлари ўзларининг бой тажрибалари, илғор фан ютуқлари асосида мўл ҳосил етиштиришга қодир эканликларини бу йил тўла намойиш қилсинлар.

Кўклам кирди. Ҳа, деҳқон далада ёпирилиб ишлайдиган вақт келди. Тош-тарозини санага қараб эмас, вазиятга, бу йилнинг улкан вазифаларига қараб қўйиш керак. Барча куч ва техникани кўкламги экишга намунали тайёргарлик кўришга, жонажон партиямизнинг XXII съездини ҳар қачонгидан ҳам қаттароқ ютуқлар билан қутиб олиш учун қурашга сафарбар эгайлик.

Илғорлардан ибрат олайлик

АНДИЖОН, 28 февраль. (ЎзТАГ). 27 февралда бу ерда ўтказилган область кенгашида пахтачилик, чорвачилик, пиллачилик, боғдорчилик ва узумчилик новаторларидан 700 дан кўпроқ киши қатнашди. Ҳамма колхоз ва совхозлар учун маяклар бўлган қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг илғорлари ўз иш тажрибаларини ўртоқлашиб, КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми қарорларини муваффақиятли амалга ошириш учун қандай ишлар қилиш кераклиги ҳақида, пахтакор хўжаликларда мавжуд резервларни қандай қилиб ишга солиш ҳақида гапирдилар.

Кенгашда ҳозир бўлганлар «Совой» совхозининг бош агрономи Б. Абдураҳмонов, Сталин районидаги Калинин номли колхознинг донгдор чўчқабоқари Н. Бабич, Наманган районидаги Сталин номли колхозининг бригада бошлиғи К. Тошматов, Хўжаобод районидаги Сталин номли колхозининг боғбони Н. Назаров ва бошқа кўпгина нотиқларнинг сўзларини зўр эътибор билан тингладилар. Ҳамма нотиқларнинг нутқлари жонажон партиянинг XXII съезди очиладиган кунга қадар қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш планларини бажариш туйғулари билан тўлиб тошган эди.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Г. А. Габриельянц нутқ сўзлади.

ПАХТАЧИЛИК БРИГАДАЛАРИ ЙИРИКЛАШТИРИЛМОҚДА

Избоскан районининг колхозлари кўкламги дала ишларига тайёргарлик кўра бориб, пахтачилик бригадаларда меҳнатни ташкил қилиш усулларини такомиллаштирмоқдалар. Охунбобоев номли колхоздан ўрнак олиб, пахтачилик бригадалар йириклаштирилмоқда. Бу тадбирни амалга оширишда ҳар бир бригадага камида 130-140 гектар ва бундан ҳам кўпроқ ер биркитилиши назарда тутилмоқда. Бу эса техникадан яхши фойдаланиш, уни моҳирлик билан ишга солиш, дала ишларини механизациялаштириш даражасини ошириш учун яхши шароит вужудга келтиради.

Сталин номли, «ХХ партсъезд» колхозларида ва бошқа хўжаликларда йириклаштирилган ва комплекс механизациялаштирилган бригадалар ташкил қилинмоқда. (ЎзТАГ).

22 механизатор

Бултур Хўжаобод районидаги биринчи РТС қошида ташкил этилган курсни 22 қиз-жувон битириб чиқди. Янги касбни эгаллаган қизлар ўтган йили машинада 150-190 тоннадан пахта тердилар. Бу йил ана шу турсунойчилардан 12 киши комплекс механизациялашган бригадаларга бошчилик қилмоқда.

Район колхозларида кўплаб хотин-қизлар механик-ҳайдовчи бўлиш истагини билдирдилар. Ҳозир РТС қошидаги курсда 30 киши ўқимоқда. Улар орасида «Ленинизм» колхозининг моҳир теримчилари Мастурахон Йўлдошева, Майсахон Тўйчиева. Карл Маркс номли колхоздан Анорхон Қорашова, Сталин номли колхоздан Болихон Қаҳҳорова. Оққиз Қорёгдиева ўртоқлар бор.

Майсахон Тўйчиева ва Мастура Йўлдошева булур 23-25 тоннадан пахта терган эдилар. Уларнинг ҳар бири бу йил машинада 200 тоннадан пахта теришга аҳд қилишди.

СЪЕЗДНИ МУНОСИБ КУТИБ ОЛАМИЗ

Ўзбекистон ССР саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа корхоналари ҳамда ташкилотлари ишчилари, инженерлари, техниклари ва хизматчиларининг КПСС XXII съезди шарафига олган СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

□ □ □

Биз, Ўзбекистон ССР саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа ишчилари, инженерлари, техниклари ва хизматчилари КПСС XXII съездини муносиб кутиб олишга интилиб, 1961 йил планини муддатидан илгари бажариш учун бошланган социалистик мусобақани тағин ҳам кенгроқ авж олдириб юборишга аҳд қилдик ва ўз зиммамизга қуйидаги социалистик мажбуриятларни оламиз:

САНОАТ БЎЙИЧА

Ялпи маҳсулот ҳамда буюмларнинг жуда муҳим турларини ишлаб чиқариш юзасидан 1961 йил планини муддатидан илгари, 26 декабрда бажариш; меҳнат унумдорлигини ўстириш юзасидан белгиланган топшириқни 11 процент ошириб бажариш.

1960 йилдагига қараганда, табиий газ чиқаришни 2,9 баравар, рангли металлар қазиб чиқаришни 2 баравар, нефть чиқаришни 5 процент, электр энергияси ҳосил қилишни 13 процент, қора металлар прокати ишлаб чиқаришни 5 процент ва қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқаришни 1,5 баравар кўпайтириш.

Пландан ташқари камида 30 минг тонна минерал ўғитлар ишлаб чиқариш, пахта териш машиналари ишлаб чиқариш юзасидан ўн ойлик программани КПСС XXII съезди очиладиган кунга қадар бажариш. 1961 йил 10 апрелгача пландан ташқари чигитни уяларга аниқ қилиб экадиган 1260 «СТВХ-4» сеялкалари тайёрлаб чиқариш.

КПСС XXII съезди очиладиган кунгача пландан ташқари 30 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлаш, қўшимча равишда 4,5 миллион кубометр газ ва 82 минг тонна кўмир чиқариш, 1,3 миллион сўмлик кабель ва электротехника маҳсулотлари тайёрлаб чиқариш, 48 миллион киловатт-соат электр энергияси ҳосил қилиш, 1,4 миллион метр ип газлама ва 150 минг метр шойи газлама тўқиб чиқариш, 770 минг дона устки ва ички трикотаж кийимлари, 200 минг жуфт чарм пойафзал, 580 минг сўмлик кийим-кечак, пластмассадан ясалган 400 минг сўмлик буюмлар ва 80 тонна кондитер маҳсулотлари тайёрлаб чиқариш. Машинасозлик ва электротехника саноатида 1961 йилда машина ва приборларнинг 150 янги нусхасини яратиш ва маҳсулотларнинг 600 янги хилини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш. 29 цех ва участкани комплекс механизациялаштириш, камида етти автомат ва 15 поток-механизациялаштирилган ва 58 поток линияларини жорий қилиш, 1100 единицадаги асбоб-ускуналарни модернизация қилиш.

25 миллион киловатт-соат электр энергияси, 50 минг тонна мис, 120 тонна алюминий, 450 тонна ўсимлик мойи, 163 тонна ип калава тежаш, 29 корхонани газ билан ишлашга ўтказиш.

Нефть ва калий тузлари запасларини ошириш юзасидан берилган топшириқни 10 процент, газ, шўрғошин ва мис запасларини ўстириш юзасидан берилган топшириқни 5 процент ошириб бажариш. КПСС XXII съезди очиладиган кунгача етти янги перспектив майдонларда нефть ва газ қидириш учун чуқур қудуқлар пармалаш ишларини амалга ошириш.

ҚУРИЛИШ БЎЙИЧА

Қурилиш-монтаж ишлари планини 25 декабргача бажариш, Оҳангарондаги цемент заводининг биринчи навбат қисмини ва темир-бетон конструкциялари заводини, Тошкент шаҳридаги сантехника асбоб-ускуналари заводини, «Ташавтомаш», «Чирчиксельмаш» заводларида ва трактор йиғиш заводида механика-йиғиш ва қуйиш цехларини, пахта тозалаш пунктларида 34 қуритиш-тозалаш цехларини муддатидан илгари ишга тушириш. Фарғонадаги нефтни қайта ишлаш заводида, Чирчиқ электрокимё комбинатида, Оҳангарон кўмир ҳавзасида, Оҳангарон ва Ташкент ГРЭСларида, Тошкент ГЭСида, Бўстонлиқ ва Фарғона консерва заводларида қўшимча қувватларни ишга тушириш. Тошкент, Фарғона тўқимачилик ва Марғилон шойи комбинатларида 920 тўқув станогини ва 50 йигирув урчуқларини муддатидан илгари ишга тушириш.

611 минг квадрат метр уй-жой майдонини, 46 мактаб, шу жумладан 25 мактаб-интернат, 2835 ўринли болалар муассасалари ва 1320 ўринли касалхоналарни муддатидан илгари ишга тушириш, кўчаларга 110 километр газ тармоқлари ётқизиш ва 30 минг квартирага газ ўтказиш.

КПСС XXII съезди очиладиган кунгача аҳолига маиший хизмат кўрсатадиган 20 комбинат барпо этиш ва 150 устахона ва ателье ташкил қилиш. Пландан ташқари маиший хизмат кўрсатадиган икки комбинат, якка заказ билан кийим-кечак ва пойафзал тикадиган, шунингдек металл буюмлар ва мебель ремонт қиладиган 180 устахона ва уй-рўзғор буюмларини ремонт қиладиган 20 устахона барпо этиш.

Қурилиш ишларини тугаллаш ва далаларни суғориш учун Туябўғиз сув омборида 120 миллион, Чимқўрғон сув омборида 170 миллион ва Дегрез сув омборида 11 миллион кубометргача сув тўплашни таъминлаш.

Йўл қурилиши программасини 25 декабргача бажариш; КПСС XXII съезди очиладиган кунгача асфальт ётқизиладиган 1300 километр автомобиль йўлини қуриб битказиш ва реконструкция қилиш.

Қурилиш индустрияси корхоналарининг ялпи маҳсулот чиқариш планининг 15 декабргача бажарилишини таъминлаш ва пландан ташқари камида 4,5 миллион сўмлик маҳсулот бериш.

Рационализаторлик таклифларини жорий қилиш ҳисобига бир йил мобайнида икки миллион сўмдан кўпроқ шартли тежам олиш.

ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚА БЎЙИЧА

Темир йўлларда юк ташиш планини 28 декабргача бажариш, КПСС XXII съезди очиладиган кунгача ўн ойлик юк ташиш планини бажариб бўлиш ва йил охиригача пландан ташқари қўшимча равишда 300 минг тонна юк ортиш; вагонлар оборотини пландагига нисбатан 0,5 соат тезлаштириш; 7 ноябргача 80 километрни автоблокировка қилиш ва 15 декабргача 203 километр темир йўлни ярим автомат усулида автоблокировка қилиш; меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан белгиланган планни бир процент ошириб бажариш ва юк ташиш таннархини 0,3 процент камайтириш; Тошкент темир йўлига қарашли ҳамма корхоналарнинг рентабель ишлашини таъминлаш ва пландан ташқари камида бир миллион сўм фойда бериш.

Автомобиль транспортида пландан ташқари 1500 минг тонна юк ташиш; автомобилларда юк ташишда, йўлларни ремонт қилиш ва уларни сақлашда меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан берилган топшириқни 2 процент ошириб бажариш; юк автомобилларида юк ташиш таннархини топшириқдагига нисбатан бир процент, автобусларда пассажир ташиш таннархини топшириқдагига нисбатан 0,8 процент ва таксиморлар бўйича бир процент камайтириш; автомобилларга техника жиҳатидан хизмат кўрсатадиган поток линиялар учун конвейерларни ўзлаштириш ва уларни ишлаб чиқаришга жорий қилиш.

Ҳаво йўлларида юк ташиш планини 25 декабргача бажариш, ўн ойлик планни эса КПСС XXII съезди очиладиган кунгача бажариш. Пландан ташқари бир миллион тонна-километр учиш; меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан берилган топшириқни икки процент ошириб бажариш; самолётларда юк ташиш таннархини камайтириш ҳисобига камида 700 минг сўм тежаш.

Алоқа корхоналари ва ташкилотлари бўйича йиллик планни муддатидан илгари бажариш; меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан белгиланган топшириқни 3 процент ошириб бажариш. Тошкент шаҳри билан Андижон, Бухоро, Фарғона, Термиз ва Чирчиқ шаҳарлари ўртасида фототелеграф алоқаси ўрнатиш; район марказларида «МБ» системасидаги телефон станцияларини «ЦБ» ва «АТС» системалари билан алмаштириш ишларини батамом тугаллаш; КПСС XXII съезди очиладиган кунгача Самарқанд, Термиз ва Хева шаҳарларида автомат телефон станцияларини ишга тушириш.

* * *

Биз социалистик мусобақани 1961 йилда ҳам давом эттириш ҳақида Иваново области меҳнаткашларига мурожаат қиламиз ва КПСС XXII съездини муносиб кутиб олиш учун, етти йилликнинг учинчи йили планини муддатидан илгари бажариш учун Белоруссия ССР нинг саноат, қурилиш ва транспорт ходимларини мусобақага чақирамиз.

Қардошлик мусобақамиз улуғ Ватанимиз кучқудратини янада мустаҳкамлашга хизмат қилаверсин.

Социалистик мажбуриятлар Ўзбекистон ССР саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа корхоналари ҳамда ташкилотлари меҳнаткашларининг йиғилишларида муҳокама қилинган ва қабул этилган.

Н. С. ХРУШЧЕВ БИЛАН Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ МАРОКАШ КОРОЛИГА ТЕЛЕГРАММАСИ

МОСКВА, 27 февраль. (ТАСС). Марокаш короли Ҳасан II нинг отаси Марокаш короли Муҳаммад V вафот этганлиги муносабати билан Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев СССР ҳукумати номидан ва шахсан ўз номидан чуқур таъзия билдириб унга телеграмма юборди.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев Марокаш короли Ҳасан II га СССР Олий Совети Президиуми номидан ва шахсан ўз номидан чин кўнгилдан таъзия билдириб телеграмма юборди.

А. Н. Косигин Мадорасда

МАДОРАС, 28 февраль. (ТАСС). СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. Н. Косигин кеча Мадораснинг диққатга сазовор жойлари билан танишди, давлатга қарашли вагонсозлик заводида бўлди, Мадорас штати план комиссиясининг вакиллари ва ҳукумат аъзолари билан учрашди.

Шундан кейин, А. Н. Косигин маҳаллий матбуот вакилларининг илтимосига мувофиқ уюштирилган матбуот конференциясида сўзлади ва Ҳиндистонга қилган сафаридан олган таассуротлари тўғрисида гапирди, Ҳиндистон билан Совет Иттифоқи ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик истиқболларига тўхталиб ўтди, шунингдек Конгодаги аҳвол муносабати билан Совет Иттифоқининг позициясини баён қилиб берди.

Кечқурун А. Н. Косигин ва унинг ҳамроҳлари Мадорас штати губернатори Медхи томонидан СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари шарафига берилган зиёфатда ҳозир бўлдилар.

МЎҒУЛИСТОН ХАЛҚ-РЕВОЛЮЦИОН ПАРТИЯСИНИНГ ВАКИЛЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Мўғулистон Халқ Республикасидан Совет Иттифоқига меҳмон бўлиб келган бир группа партия ходимлари бир неча кундан бери Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турибдилар. Партия ходимлари группасига Мўғулистон халқ-революцион партияси Марказий Комитетининг аъзоси Ўртоқ Сумьян бошчилик қилмоқда. Меҳмонлар республика ҳаёти билан танишмоқдалар, ижодий союзларнинг фаолияти ва партия ташкилотининг уларга раҳбарлик қилишига доир масалалар билан, аҳолига маданий хизмат кўрсатишнинг қўйилиши билан қизиқмоқдалар.

Мўғулистонлик дўстлар Тошкент тўқимачилик комбинатини, 4-«Вревский» наслчилик совхозини бориб кўрдилар. Улар Ўзбекистон ССР Маданият министрлигининг масъул ходимлари билан, республика ёзувчилар ва композиторлар союзларининг раҳбарлари билан учрашдилар, В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетида, Мўғулистон Халқ Республикасидан келган бир группа ўқувчилар ўқиётган Ўзбекистон хореографияси билим юртида бўлдилар.

Меҳмонлар Ўзбекистон КП Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлимининг ходимлари билан суҳбатлашдилар.

Мўғулистон халқ-революцион партиясининг вакилларини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Ф. Е. Титов қабул қилди.

Меҳмонлар биринчи мартда ўз ватанларига жўнаб кетадилар. (ЎзТАГ).

ТАХИАТОШ Нурчи новаторлар ҳиссаси

Тахиатош ГРЭСи қурилиши ҳеч қачон бунчалик гуркираб кетмаган эди. Ҳозир улкан нурхонанинг кенг саҳнида бунёд этилаётган ўнлаб иншоотларнинг қай бирига назар ташламанг, ҳаммасида иш қизғин боряпти. Слесарь ва монтажчилар, электрчи ва дурадгорлар, бетончи ва арматурачилар, шофёрлар ва экскаваторчилар иш соатининг ҳар бир дақиқасидан унумли фойдаланиб меҳнат қилаётирлар.

21 февраль эрта билан шу улкан иншоотда икки йилдан бери ишлаётган геодезист Александр Коростов бизни нурхона новаторларининг иши билан таништирди. ГРЭС ҳузурида рационализатор ва ихтирочилар бюроси бор. Техника ижодкорларининг кабинети бугун ҳам ҳар галгидек одам билан лиқ тўла. Иккинчи сменада ишлайдиган инженерлар, техниклар, мутахассислар, оддий ишчилар ўзлари киритган рационализаторлик ва ихтирочилик таклифларининг тақдири билан қизиқиб, бюро бошлиғи Ўртоқ Носовга мурожаат қиладилар. Бюро ҳузурида техника кенгаши ҳам бор. Бу кенгашга ўзининг қимматли рационализаторлик таклифлари билан танилган мастерлар, инженер-техниклар, новатор ишчилар бошчилик қиладилар. Уларнинг кўпи шу ерда, Техника кенгашининг аъзоси, сув хўжалиги қурилишининг бошлиғи инженер Геннадий Нидин ёш прораб Ўртоқ Ғ. Холдоршинни қизғин табриклайди.

— Таклифингиз бизга жуда маъқул тушди. Бюро бундан кейин темир-бетондан тайёрланган термолитни Ўрнига асбестдан ишланган термолитни коробкаларини қўлланишга қарор қилди. Дастлабки ҳисобларга қараганда, сизнинг таклифингиз давлатга 67 минг сўм фойда келтиради. Гап ҳозир пулда эмас. Таклифингизнинг қиммати шундаки, биринчидан, у темир-бетон буюмларини бошқа участкаларда қўлланиш, унинг Ўрнига ҳам чидамли, ҳам арзон асбест термолитларини қўллаш имконини беради. Бу ҳам энг муҳими эмас, энг муҳими сизнинг таклифингиз қурилиш суръатини икки ярим баравар тезлаштиради. Табриклайман дўстим!

Ғали Холдоршин хурсанд бўлиб чиқиб кетади.

Геннадий Нидиннинг ўзи нимагадир ташвишланганнамо кўринди. Кейинчалик билсак, унинг ўзи ҳам мазут тортадиган трубани яна 35 метр қисқартириш ва шу йўл билан 51 минг сўм маблағ иқтисод қилиб қолиш тўғрисида таклиф киритган экан. Бу унинг шу йилнинг ўзида киритган тўртинчи таклифи эди. Геннадий январь ойининг бошларида мазут омборидан бир қозонига олиб борладиган трубани 73 метр қисқартиришни тавсия этди. Бу таклиф давлатга 100 минг сўмдан кўпроқ фойда берди.

Александр Коростовнинг ўзичи? Биз унинг ГРЭС қурилишини тезлатишга қаратилган жуда кўп рационализаторлик ва ихтирочилик таклифлари киритганлигини билдик. Александр ГРЭС территориясига уланадиган темир йўл шоҳобчасини лойиҳада кўрсатилганидан 305 метр қисқартиришни таклиф этибди. Унинг ўзи геодезист эмасми, темир йўл изларини энг яқин ва қулай участкадан олиб киришни яхши биларди. Бу қимматли таклиф амалга оширилди. Темир йўл қурилиши муддатидан бир ярим ой олдин тугалланди ва бундан давлат сал кам бир миллион сўм фойда кўрди. Шу билан бирга ер қазиш ишлари белгиланганидан 235 минг кубометр қисқарди.

Ўтган 50 кун ичида Тахиатош ГРЭСининг рационализатор ва ихтирочилари йиғилмасдан кўпроқ муҳим таклифни ишлаб чиқаришга жорий этдилар ва ҳаммаси бўлиб етти йиллик фондига 694 минг сўм маблағ қўйдилар. Ижодкорлар бюросининг бошлиғи Ўртоқ Носов айтади:

— Мен новаторларнинг электростанция қурилишини тезлатишга нақадар катта ҳисса қўшаётганликларини қай сўз билан айтишни билмай турибман. Ўзингиз биласиз, бу қурилишнинг кўлами кенг, неча минглаб асбоб-ускуналар, неча минг тонналаб металл, неча минг кубометрлаб бетон қоришмалари, минг-минг кубометрлаб ёғоч материаллар, миллион-миллион доналаб гишт ва бошқа бинокорлик материаллари сарфланмоқда. Иш даврида шу материалларнинг баъзилари вақтида етиб келмайди, баъзилари эса таъминотчиларнинг айби билан эз юборилади. Шундай пайтларда рационализатор ва ихтирочиларнинг қимматли таклифлари иш бериб қолади. Иш берганда қандай денг, жуда катта ёрдам беради.

А. АБДУАЗИМОВ.
Тахиатош.

КЕЧКИ ХАБАРЛАР

ТАСС ТЕЛЕГРАММАЛАРИ

□ □

⊙ **СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани раиси В. Н. Новиков бошчилигидаги Совет ҳукумат делегацияси** Иқтисодий ўзаро ёрдам кенгашининг XIV сессиясида қатнашиш учун Берлинга келди.

⊙ **ПХЕНЬЯНДА СССР БИЛАН КОРЕЯ ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДА 1961 ЙИЛ УЧУН МАДАНИЙ ВА ИЛМИЙ ҲАМКОРЛИК ПЛАНИ ИМЗОЛАНДИ.** Планда бир-бирларига бадий коллективлар юбориш, выставкалар ташкил қилиш, ёзувчилар, журналистлар, олий таълим ходимлари, кино ходимларининг ўзаро ижодий сафарлари, спортчиларнинг учрашувлари, шунингдек маданият, санъат ва фан соҳасидаги ҳамкорлик юзасидан бошқа тадбирлар кўзда тутилади.

⊙ **Польша хавфсизлик органлари яқинда Зеленая Гурада Америка разведкаси агентларидан беш кишини қамоққа олган. Бу агентлар давлат сири деб ҳисобланган ахборотларни тўплаб, уларни Америка разведкаси жосуслик марказлари ходимларига хабар қилиб турганликлари фош этилди.**

Польша матбуот агентлигининг хабар қилишича, тергов давомида қамоққа олинган агентларнинг ҳаммаси 1959 йилда Польшадан чет элларга қочиб ўтиб, тегишли жосуслик тайёргарлигидан ўтказилганларидан кейин улар жосуслик топшириқларини адо этмоқ учун Польшага юборилганлар. Жосуслар тез орада суд қилинадилар.

⊙ *Бухарестда Совет-Руминия давлат чегараси режими чегара масалалари юзасидан ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида шартнома имзоланди. Бу шартнома иккала мамлакат ўртасида 1949 йилда тузилган ва муддати тугаган шартнома ва конвенциянинг ўрнини босади.*

ВЕНЕРА ТОМОНГА БИРИНЧИ ПАРВОЗ

Планетаалараро автоматик станциянинг ҳаракати

1961 йил 12 февралда Совет Иттифоқида планетаалараро автоматик станция Венера (Зуҳра) планетаси томон траектория бўйича учабошлади.

Ернинг сунъий йўлдошлари учирилганидан, Ой томонга ракеталар учирилгандан ҳамда Ой атрофидаги орбита бўйлаб учирилиб, унинг орқа томонини суратга олгандан кейин космик фазони ўзлаштириш ва Қуёш системасидаги планеталарни текшириш соҳасида янги босқич бошланди, космик аппарат энг яқиндаги Венера планетаси томон биринчи марта уча бошлади.

Қудратли двигателлар кўп босқичли ракетани учириб, унинг тезлигини ва Ер юзасидан баландликка учишини тобора оширди. Бошқариш системаси ракетани олдиндан ҳисоблаб чиқилган траектория бўйича учирди. Ракетанинг тезлиги биринчи космик тезликка эришган пайтда ракетадан яна бир космик ракетани учирадиган оғир йўлдош ажралиб чиқди. Ана шу космик ракетада планеталараро автоматик станция (ПАС) жойлаштирилган эди. Йўлдош Ер марказидан 6.601 километр минимал масофада, Ер марказидан 6.658 километр максимал масофада ҳамда экваторга нисбатан 65 градус оғиш билан деярли доиравий орбита бўйлаб учди.

Космик ракета йўлдош бортидан олдиндан ҳисоблаб қўйилган орбита нуқтасида старт бошлади. Ана шу ракетанинг Ерга нисбатан учиш тезлиги иккинчи космик тезликка қараганда секундига 661 метр кўпроқ бўлиб, ракета фазонинг олдиндан ҳисоблаб қўйилган нуқтасига чиққан пайтда ракета двигатели ишлашдан тўхтатилди ва ундан планеталараро автоматик станция ажралиб чиқди. Унинг Венера планетаси томон траектория бўйича эркин учиши бошланди. Шу тарзда **биринчи марта Ернинг сунъий йўлдоши бортидан бошқариладиган аппарат планеталараро трассага учирилди.**

ПАСнинг бундан буёнги ҳаракати. Ер, Қуёш ва планеталарнинг тортиш кучи таъсири остида рўй беради. Ернинг тортиш кучи Ер марказидан миллион километрга яқин масофада ПАС ҳаракатига анчагина таъсир кўрсатади. Ер атрофидаги миллион километр радиусдаги сферани шартли равишда Ер таъсири сфераси деб атайдилар. Ер таъсири сфераси сферасидан чиққанидан кейин ПАС ҳаракатига асосан Қуёшнинг тортиш кучи таъсир қилади ва у Қуёш системасидаги планеталар ҳаракати қонунлари асосида ҳаракат қилади.

ПАС Ер таъсир сфераси доирасида гиперболага яқин эгри чизиқ бўйлаб ҳаракат қилди. Бу эгри чизиқ Ер маркази орқали ўтадиган ҳамда юлдузларга нисбатан ўзгармас ориентация қилинган текисликка жойлашган. Бу текислик йўлдош ҳаракат қилган текисликка яқиндир. Узоқлашган сари ПАСнинг Ерга нисбатан тезлиги секин-аста камаяборди. ПАС Ернинг таъсир сфераси чегарасига Москва вақти билан 14 февраль соат 23 да етиб борди ва бу вақтда Ерга нисбатан секундига 4 километрга яқин тезликка эга бўлди.

ПАСнинг Қуёшга нисбатан тезлиги Ернинг Қуёшга нисбатан тезлиги векторига ПАСнинг Ерга нисбатан тезлик векторини қўшиш орқали ҳосил қилинади. Ернинг таъсир сферасидан чиқиш пайтида Қуёшга нисбатан тезлик секундига 27,7 километрни ташкил қилди.

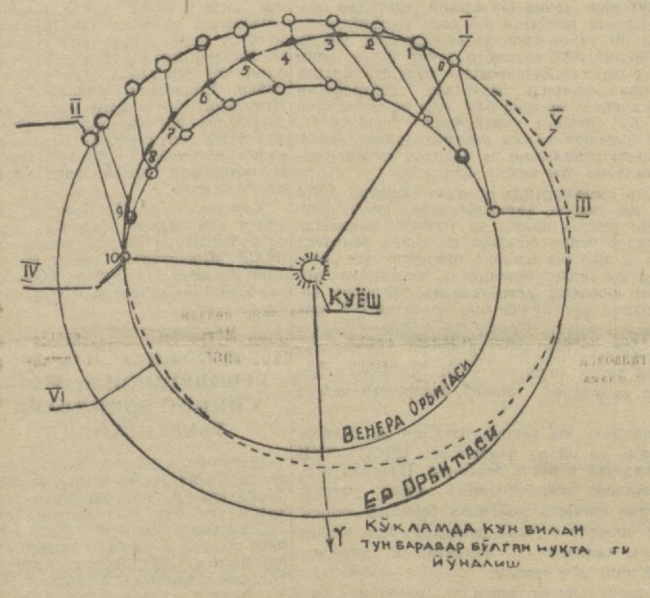
Шундан кейин ПАС ҳаракати планеталар ҳаракати сингари фокуси Қуёш марказида бўлган эллиптик орбита бўйлаб давом қилади. Бу орбита қуйидаги хоссаларга эга:

Қуёшдан максимал масофаси (афелий масофа) — 151 миллион километр;

Қуёшдан минимал масофаси (перигелий масофа) — 106 миллион километр;

эклиптика текислигига нисбатан (яъни Ер орбитаси текислигига нисбатан) оғиши — 0,5 градус.

Ер, Венера ва ПАС ҳаракати текислигининг бир-бирига оғиши оз миқдордадир.

ПАС нинг Қуёшга нисбатан ҳаракати (Ер орбитаси текислигига нисбатан проекцияда): I. Старт берилган маҳалда Ернинг ҳолати. II. ПАСнинг Венерага яқинлашиш пайтида Ернинг ҳолати. III. Старт берилган маҳалда Венеранинг ҳолати. IV ПАСнинг Венерага яқинлашиш вақтида Венеранинг ҳолати. V. ПАС орбитасининг афелийси. VI. ПАС орбитасининг перигелийси.

Расмда Ер орбитаси текислигидаги проекцияда ПАС, Ер ва Венеранинг ҳаракати тасвирланган. Ер ва Венера доирага жуда яқин орбиталар бўйлаб ҳаракат қилади. Ер, Венера ва ПАСнинг бир вақтдаги ҳолати тўғри чизиқлар билан бирлаштирилган. Ракета Қуёш теварагидаги ҳаракатининг бошида Ердан орқада қолади. Кўклам фаслида кеча ва кундуз тенг бўладиган пайтдан сал илгари Қуёш, ПАС ва Ер тахминан бир тўғри чизиқда бўлади, сўнгра ракета Қуёш теварагидаги бурчакли ҳаракатда Ердан ўзиб кетади. Венерага томон бутун учиш мобайнида Ер билан ПАС орасидаги масофа муттасил ошиб боради ва Венерага яқинлашиш пайтида 70 миллион километрни ташкил қилади.

Старт пайтида Қуёш марказидан Ерга томон ва Венерага яқинлашиш пайтида Венера томон йўналишлар орасидаги бурчак 120 градусни ташкил қилади. ПАСнинг Венерага яқинлашиш пайтигача ҳаракат вақти уч ойдан кўпроқ давом этади. Венерага 1961 йил 19-20 майда яқинлашади.

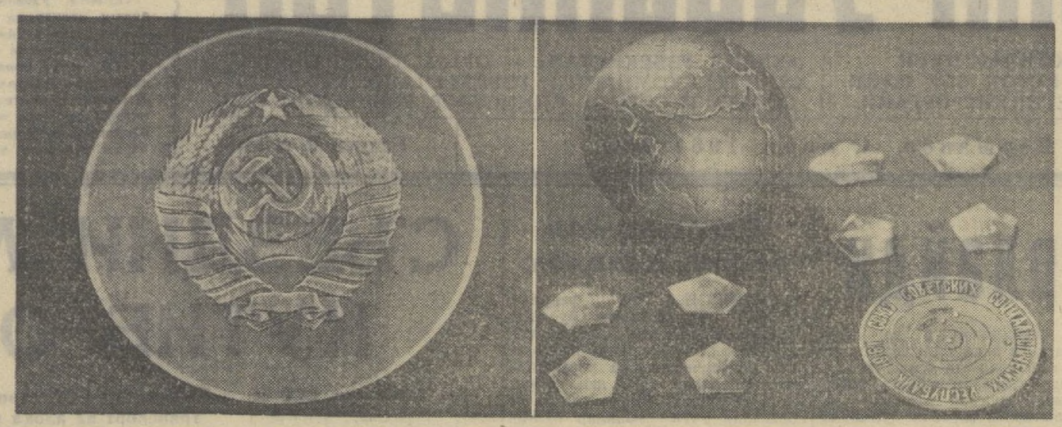
Венера ҳам Ер сингари таъсир сферасига эга (таъсир сферасининг радиуси 600 минг километрга тенгдир). Ана шу сфера ичида Венеранинг ҳаракатга таъсири Қуёш таъсирига нисбатан устундир. Венеранинг таъсир сфераси ичида Венерага нисбатан ҳаракат, фокуси Венера марказида бўлган гиперболага яқин траектория бўйлаб рўй беради.

Орбита ўлчовлари маълумотлари юзасидан олинган ҳисоботлар шуни кўрсатадики, ПАС Венера таъсир доирасига чуқур кириб боради. Ҳозирги траектория бўйлаб ҳаракат қилган тақдирда ПАСнинг Венерадан минимал масофаси у жами 270 миллион километр йўл босиб ўтганида юз минг километрдан камроқ бўлиши керак. Бу эса ПАСнинг ўз траекториясига жуда аниқ чиқарилганидан далолат беради.

Планеталараро станция ёркин нуқта бўлиб кўриниб турганида эди, станция-

Планеталараро автоматик станциянинг (қора чизиқ) ва Венеранинг (пунктир чизиқ) осмон сферасидаги кўринма ҳаракати. ПАС ва Венеранинг ҳар ўн суткадаги ҳолати рақамлар билан белгиланган. Вертикал ўқ бўйича оғишлар градусларда, горизонтал ўқ бўйича — тўғри чиқиш соатларда кўрсатилган. (с)

Сферик вимпелга ўрнатилган эсдалик медалининг олд томони (чапда). Сферик вимпел, беш қиррали элементлар ва эсдалик медалининг орқа томони.

нинг ҳаракатини ҳаракатсиз юлдузлар фонида Ердан туриб кузатиш мумкин бўлур эди.

Ҳаракатнинг бошланғич пайтида станциянинг юлдузларга нисбатан кўчиб юриши тез бўлди. Ернинг таъсир сферасидан чиқиш пайтида станция осмоннинг Кит ва Балиқ юлдуз туркумлари чегарасида Овеннинг бетаси, Пегаснинг альфаси ва Китнинг бетасидан иборат юлдузлар ташкил қиладиган учбурчак марказида учиб бораётган эди. Ўша пайтда ПАСнинг осмондаги бурчакли ҳаракати жуда секинлашган эди. Бу участкада ПАС Ерга нисбатан тахминан радиус бўйлаб ҳаракат қилади.

Сўнгра ПАСнинг осмондаги ҳаракати, картадан кўриниб турганидек, планеталар ҳаракатига ўхшайди. Апрелнинг бошларигача Балиқ юлдузлари туркумида бўлиб, тисланма ҳаракат деб аталадиган усулда кўчиб юради. Апрелнинг бошларида ПАС осмонда тўғри ҳаракат билан кўчиб юра бошлайди. Тисланма ҳаракат тўғри ҳаракатга ўтадиган нуқта тўхташ нуқтаси деб аталади. Юлдузлар орасидаги тўғри ҳаракат станциянинг Венера билан яқинлашадиган пайтигача давом этади. Яқинлашиш Балиқ эпсилони юлдузига яқин жойда рўй беради.

ПАС старт олган пайтда Венера Балиқ юлдузлари туркумида бўлиб, юлдузлар туркуми орасида тўғри ҳаракат билан кўчиб юрган эди. Тўғри ҳаракат тобора секинлашади ва март ойининг охирида Венеранинг тўхташ нуқтаси марказида учиб бораётган эди. Ўша пайтда ПАСнинг осмондаги бурчакли ҳаракати жуда секинлашган эди. Бу участкада ПАС Ерга нисбатан тахминан радиус бўйлаб ҳаракат қилади.

Сўнгра ПАСнинг осмондаги ҳаракати, картадан кўриниб турганидек, планеталар ҳаракатига ўхшайди. Апрелнинг бошларигача Балиқ юлдузлари туркумида бўлиб, тисланма ҳаракат деб аталадиган усулда кўчиб юради. Апрелнинг бошларида ПАС осмонда тўғри ҳаракат билан кўчиб юра бошлайди. Тисланма ҳаракат тўғри ҳаракатга ўтадиган нуқта

Расмдаги нуқталар тартиби	Вақт (жаҳон вақти билан ноль соат)	ПАС нинг Ердан масофаси (млн. км)	ПАС нинг Венерадан масофаси (млн. км)	ПАС нинг Қуёшдан масофаси (млн. км)	ПАС нинг соат (с) минут (м) ларда тўғри чиқиши	ПАС нинг оғиши
1	22 февраль	3,4	74	145	0с 27м	—1°,0
2	4 март	6,9	60	142	0с 22м	—1°,5
3	14 март	11	48	138	0с 16м	—2°,0
4	24 март	15	36	134	0с 10м	—2°,25
5	3 апрель	21	27	129	0с 08м	—2°,25
6	13 апрель	28	19	124	0с 10м	—1°,25
7	23 апрель	37	13	119	0с 18м	0°,0
8	3 май	47	7,5	115	0с 32м	2°,0
9	13 май	59	3,1	111	0с 51м	4°,5
10	19—20 май	70	0,1 дан кам	109	1с 09м	6°,5

Траекторияни танлаш

Венерага учишни амалга ошириш учун бир қанча шароитлар талабига жавоб берадиган учиш траекториясини танлаш керак эди. Ракета старт оладиган вақтни ҳамда ПАС билан Венеранинг яқинлашиш вақтини белгиласак, ПАСнинг Қуёш системасидаги орбитаси Ернинг таъсир сферасидан ташқарида бир қиймат билан аниқланади. Ўнда ПАС Ернинг таъсир сферасидан чиқиб миқдор жиҳатидан ҳам, йўналиш жиҳатидан ҳам муайян бир тезликка эга бўлиши керак. Бироқ старт ва яқинлашиш муддатлари нотўғри танланган тақдирда керакли тезликнинг миқдори шу қадар катта бўладики, энг кичик вазндаги ПАСни учириш учун ҳам акл бовар қиладиган энг қудратли техника асосида қурилган ракеталар ҳам кучсизлик қилади. Шу сабабли старт ва яқинлашиш муддатлари шундай танландики, ПАСнинг Ер таъсир сферасидан чиқиши учун зарур тезлик мумкин қадар камроқ бўлсин. Бунда учирувчи ракета ПАСга берадиган тезлик миқдори ҳам учириш участкасида минимал даражада бўлиши керак.

ПАС тезлигини учирувчи ракета ёрдамида ошириш усули ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Ракетанинг ҳамма босқичлари тўхтовсиз ишлаган тақдирда фойдали юкнинг вазни ПАС тез учабошлайдиган участканинг охирида эга бўлиши керак бўлган тезлик миқдоригагина эмас, балки тезликнинг горизонтга нисбатан оғиш бурчагига ҳам боғлиқдир. Тезликнинг оғиши катта бурчакка эга бўлган тақдирда Ернинг тортиш кучи тез учишга халақит беради. Шу сабабли белгиланган тезликка горизонтал йўналишда эришиш осонроқдир, оғишнинг катта бурчаклари эса ёнилғининг ортиқча сарфланишига ҳамда планеталараро автомат станция вазнини кўпгина камайтиришга олиб келиши мумкин. ПАСнинг керакли йўналишидаги тезликка эга бўлиб Ер таъсир сферасидан чиқиши учун узлуксиз тезлашиш вақтида тезлашишнинг охирги участкасида горизонтга нисбатан тик равишда оққан тезлик талаб қилиниши мумкин.

Учиш давоми ичида йўлдошни орбитага чиқариш усулидан фойдаланилса бунга йўл қўймаслик мумкин. Бортида космик ракетани учириб бораётган йўлдош учирувчи ракета ёрдамида жуда кам куч сарфлаш йўли билан айлана шаклидаги орбитага чиқарилади. Йўлдош бортидан учириладиган космик ракетанинг тезлиги деярли горизонтал йўналишда оширилади. Йўлдош орбитасининг текислигини, йўлдошдан старт бошланадиган жой ва вақтни тегишли равишда танлаб олиб, ПАСнинг керакли йўналишдаги тезликда таъсир сферасига чиқишини таъминлаш мумкин.

Қудратли учирувчи ракетанинг мавжудлиги ва йўлдош бортидан старт бериш усулидан фойдаланиш Венера томон планеталараро орбитага 643,5 килограмм вазндаги ПАСни чиқариш имконини берди.

Йўлдош бортидан бериладиган стартдан фойдаланиш космик аппаратларни Венера томонга учириш пайтидагина эмас, балки ҳилма-ҳил космик трассалар бўйича учириш пайтида ҳам космик аппаратлар тезлигини оширишда жуда қулайдир.

Юқорида айтилганидек старт ва Венера билан яқинлашиш пайтлари шундай танланадики, ПАСнинг Ер таъсир сферасидан чиқишидаги тезлик миқдори мумкин қадар камроқ бўлиши керак. Буни ракета энергетикаси нуқтаи назаридан фойдали бўлган старт ва яқинлашиш пайтларининг бир қанча диапазонлари белгилайди. Старт учун мақбул бўлган муддатлар 1-2 ойни ташкил қилади ва тахминан ҳар 19 ойда такрорланади. Ана шундай интервалларидан бири 1960 йилнинг охири — 1961 йилнинг бошларига тўғри келди. 12 февралда ракета учиришда шундан фойдаланилди.

ПАС Ернинг таъсир сферасидан Қуёш атрофидаги даврий ҳаракатнинг эллиптик орбитасига чиқади. Шу муносабат билан энергетика жиҳатидан қулай бўлган турли траекторияларнинг ичидан Венера билан яқинлашишгача бўлган учиш вақти жуда кескин фарқ қилиши мумкин. Учириш вақтида шундай траекториялар ҳам борки, бу траекториялар бўйича ПАСнинг Венера билан учрашуви ПАСнинг Қуёш атрофида айланишининг биринчи ва иккинчи ярмида ва ҳоказо рўй бериши мумкин.

12 февралда ракета учирилган вақтда танланган траектория бўйича учрашув айланишининг биринчи ярмида рўй беради. Бошқа типдаги траекторияларда мазкур траекторияга нисбатан айрим камчиликлар бор: учиш муддати анча узаяди, ПАС Венерага яқинлашганда тезлашиш участкасининг охиридаги хатога оғиш миқдорининг боғлиқлиги анча ошади. Бундан ташқари ана шу траекторияларда планета билан яқинлашиш пайтидаги Ер билан Венера ўртасидаги масофа амалга оширилган ҳолдагига нисбатан анча кўп бўлади.

ПАСнинг бевосита планетага яқин жойдан ўтишига эришиш учун уни жуда аниқ ҳисобланган траекторияга олиб чиқиш керак эди. Тезлатиш участкасининг охирида ПАСга берилган тезлик миқдорида жуда кичик ўзгариш бўлган тақдирда ҳам у планетадан анча узоқдан учиб ўтади. Секундига 11 минг метрдан кўпроқ тўла тезлик миқдорида 1-3 метр хато қилинса ҳамда тезлик йўналишида 0,1-0,3 градус хато қилинса ПАСнинг Венерадан минимал масофасини 100 минг километрга ўзгартириши мумкин. Ракета старт оладиган вақтда бир минут хатога йўл қўйилса ҳам ана шу миқдордаги оғиш рўй бериши мумкин.

Венеранинг ҳолати муайян аниқликдагина маълум бўлганлиги ҳисобига ҳам ПАС траекториясининг Венерага нисбатан оғиши рўй бериши мумкин. Шу ҳисобга ПАС орбитасининг Венерага нисбатан оғиши ҳисобланганида ҳатто планета радиусидан ошадиган хатога йўл қўйилиши мумкин. Бу хатонинг асосий манбаи — ана шу мақсадлар учун Қуёш системаси миқёсини белгилайдиган астрономик бирлик ўлчовининг (Ердан Қуёшгача бўлган ўртача масофанинг) етарли даражада аниқ эмаслигидир.

Астрономик бирликни аниқроқ билиш космик учишлар учун жуда муҳимдир.

Юқорида баён қилиниган сабабларга кўра, космик аппаратнинг планетага етиб боришини таъминлаш учун учиш траекториясини жуда аниқ ўлчаш, шунингдек, планетага учиш вақтида ҳаракатни махсус асбоблар ёрдамида бироз тузатиш имкониятининг бўлиши зарурдир.

ПАС учишининг катта участкасида траектория ўлчовлари етарли даражада аниқ бўлса астроном бирликни ойдинлаштириш мумкин.

Ўлчов-бошқарув комплекси

ПАСни бошқариш, унинг орбитасини белгилаш ҳамда ПАС билан юзларча миллион километр масофада икки томонлама алоқа боғлаш учун автоматлаштирилган радиотехника ўлчов комплекси яратилди.

Комплексни яратишда совет олимлари ва инженерлари олдига ғоят узоқ масофада алоқани таъминлашни, координатни белгилашнинг аниқлигини ва аппаратларнинг узоқ муддат давомида яхши ишлашини талаб қиладиган бир қанча жиддий проблемалар қўйилди.

Космик ракета учишининг бутун траекториясини шартли равишда уч участкага бўлиш мумкин: Ернинг оғир сунъий йўлдоши учган участка; оғир йўлдошдан космик ракетанинг старт олган участкаси ва ПАСнинг тортув кучлари таъсири остида Венера томон ҳаракат қиладиган участка.

Совет Иттифоқи территориясида жойлашган махсус воситалар ёрдамида оғир йўлдош траекториясининг элементлари ўлчанди. Мамлакатимиз территориясида, шунингдек, оксанлардаги махсус кемаларда ўрнатилган радиотелеметрик станциялар ёрдами билан йўлдош узеллари ва агрегатларининг иши тўғрисидаги маълумотлар қабул қилиб олинди.

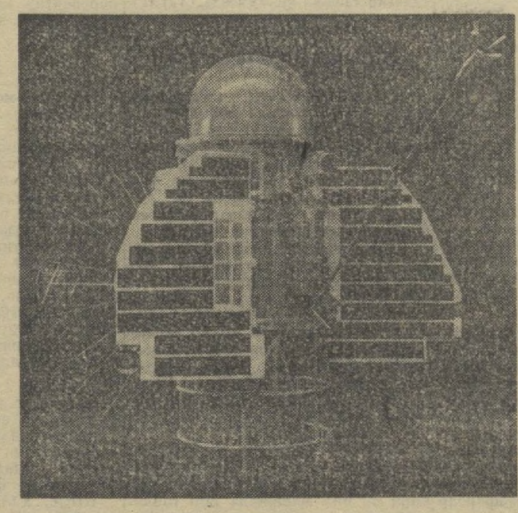
Оғир йўлдошдан космик ракетанинг учирилиши телеметрик системалар воситаси билан контроль қилинди.

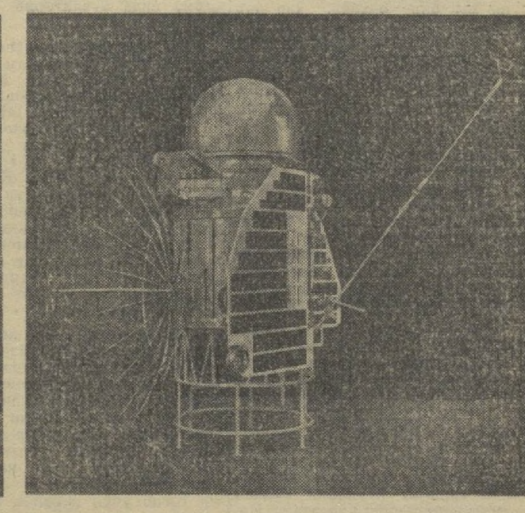
ПАС ажралиб чиққанидан кейин орбита ва телеметрик ўлчовларни ўтказиш учун мўлжалланган Ерга яқин участкадаги ўлчов комплекси ишлади. Ерга яқин участкалари ҳар бир ўлчов пунктида махсус радиотехника эшиттириш ва қабул қилиш регистрация мосламалари, программ усулда бошқариладиган асбобларга эга бўлган параболик антенналар ўрнатилди.

ПАС Ердан 100 минг километрдан кўпроқ масофага узоқлашган вақтда амалдаги орбита узоқ космик радиоалоқа Марказининг радиотехника воситалари билан белгиланди. Ана шу Марказнинг ўзи бутун учиш мобайнида телеметрик ахборотларни қабул қилиб олади ва планеталараро станция аппаратларини бошқаради. Команда-радиолиния орқали ПАСдаги тегишли асбоблар ишга туширилади ва ишлашдан тўхтатилади, телеметрик ахборотларнинг келиш тезлиги ўзгартирилади, керакли ток манбалари ишга туширилади ва ҳоказо.

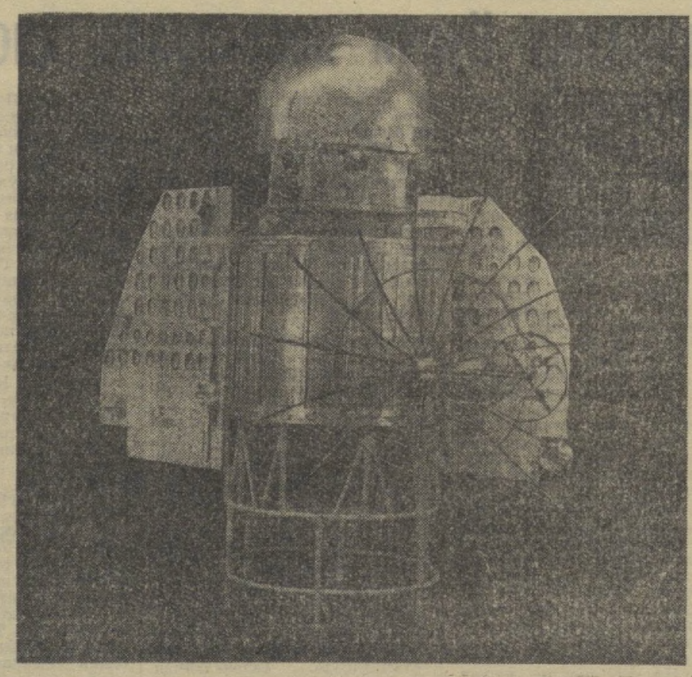
ПАС учишининг узоқ участкасида ҳамма воситаларнинг иши махсус программа бўйича амалга оширилади. Бу программа алоқа сеансларининг муддатини, уларнинг вақтини ва аппаратларнинг иш режимини белгилайди.

Катта масофалардаги радиосигналларини қабул қилиб олиш учун кисқа камшовқинли қабул қилиш мосламаларидан фойдаланилади. Бу эса қабул қилинадиган ва юборилади ган частоталарнинг миқдорини Допплер эффектини ҳисобга олган ҳолда етарли даражада аниқ ҳисоблаб чиқишни талаб қилади. Планеталараро станцияда ва ўлчов пунктида бўлган приёмникларнинг кисқа фильтрларига кириш вақтида доимий частотанинг бўлишини таъминлаш учун чиқариладиган ва қабул қилинадиган частоталарга прогноз қилинадиган Допплер тузатиши жорий қилинади.

Планеталараро автоматик станция монтаж қилинган мослама устида. Олд ва ён томондан кўриниши. Штир антенна ярим ёйилган ҳолатда ўрнатилган.

Планеталараро автоматик станция монтаж қилинган мослама устида. Орқа томондан кўриниши.

Планеталараро станция ўнларча, юзларча миллион километр масофага узоқлашган тақдирда Ерга етиб келадиган сигналнинг қуввати жуда заиф бўлади. Масалан, 70 миллион километр узоқликдан Ер сатҳининг ҳар бир квадратметрига тўғри келадиган сигнал қуввати фақат 10-22 ваттни ташкил қилади. Бу қадар заиф сигнални қабул қилиш учун ҳатто ўта юксак сезгир приёмниклардан фойдаланганда ҳам катта майдонга эга бўлган антенналар талаб қилинади.

Узоқ космик радио алоқалари Марказининг пунктларида Ердан ғоят узоқ масофадаги манбаларнинг радио сигналларини қабул қилиб олиш имконини берадиган катта антенна иншоотлари вужудга келтирилган.

Антенна осмон сферасининг ҳар қандай нуқтасига бир неча бурчак минутигача аниқлик билан тўғриланиши мумкин. Тўғрилаш программаси антенналарни бошқарадиган электрон-ҳисоблаш машиналарига автоматик тарзда киритилади.

Ўлчовларнинг ҳамма маълумотлари автоматик линия орқали координация-ўлчов марказига юборилади. Бу ерда траектория ўлчовлари ишланади, тез ҳаракат қиладиган электр-ҳисоблаш машиналари ёрдамида ПАС ҳаракатининг прогнозлари ишлаб чиқилади ва антенналарни тўғрилашнинг программалари ҳисоблаб чиқилади. Координация-ҳисоблаш маркази белгиланган программа бўйича Ердаги ўлчов хизматларининг ҳаммасига раҳбарлик қилиб туради.

(Охири учинчи бетда).

ВЕНЕРА ТОМОНГА БИРИНЧИ ПАРВОЗ

(Боши иккинчи бетда)

Станциянинг тузилиши

Планеталараро автоматик станция радиотехника ва илмий аппаратлар комплекси билан, ориентация ва бошқариш системаси билан, программ усулда бошқариладиган мосламалар билан, иссиқлик режимини мослаштириб турадиган система билан, энергия манбалари билан жиҳозланган аппаратдан иборатдир.

ПАС конструктив жиҳатдан иккита тубга эга бўлган цилиндрик қисмдан иборат герметик корпус шаклида ясалган. Станция герметик корпусининг ичида асбоблар учун мўлжалланган рамада борт аппаратлари ва кимёвий батареялар блоклари ўрнатилган. Корпуснинг ташқари томонида илмий аппаратура датчикларининг бир қисми, қуёш батареяларининг иккита панели, иссиқликни мослаб турувчи системаларнинг жалюзлари ва ориентация системасининг элементлари жойлашган.

Қуёш батареялари панеларидан бирига Қуёшдан турли масофада бўлган планеталараро фазода узоқ муддат бўлиш шароитида турли қобиқларнинг оптик коэффициентидаги ўзгаришларни текшириш учун типовой датчиклар блоки мустаҳкамланган. Бундан ташқари станция корпусининг ташқарисида тўртта антенна бор. Булардан бири-бир томонга йўналтирилган бўлиб, диаметри икки метрга яқин параболоид шаклига эга ва Ердан жуда катта масофаларда планеталараро станция билан алоқа боғлашни ҳамда катта ҳажмдаги ахборотларни қисқа муддат мобайнида юборишни таъминлайди.

Қуёш батареясининг панелига ўрнатилган крест шаклидаги иккита антенна озгина эгилган диаграммага эга бўлиб, Ердан ўртача масофада алоқа боғлаш учун мўлжалланган.

Тўла эгилган антенна — 2,4 метр узунликдаги штирь—ахборотларни юбориб туриш ва Ерга яқин участкадаги траектория параметрларини белгилаш учун мўлжалланган.

Станциянинг энг катта размерлари (антенна ва қуёш батареяларини ҳисобга олмаганда)—узунлиги 2.035 миллиметр ва диаметри 1.050 миллиметрдан.

Планеталараро автоматик станциянинг вазни 643,5 килограммдир.

Қуёш батареяларининг панелари, параболик ва штирь шаклидаги антенналар станция космик ракетадан ажралиб чиққунича тахланган ҳолда бўлиб, станция ажралиб чиқиши биланоқ параболик антенналардан бошқа ҳамма антенналар ёзилиб кетади. Параболик антенналар Венерага яқинлашган пайтда ёзилади.

Станциянинг конструкцияси унинг герметик корпуси ичида бутун учиш мобайнида газ босимининг дастлабки миқдорини яъни симоб устунининг 900 миллиметрга яқин миқдори сақланиб туришини таъминлайди.

Цилиндрик қисмда ўрнатилган иссиқликни мослаб турувчи система жалюзлари айланиб туриб, радиацион сиртни очиб ва ёпиб туради, шу тарзда, борт-даги аппаратларнинг ишлаши натижасида ажралиб чиқадиган иссиқликни чиқаришни мос тарзда қўпайтириб ёки камайтириб туради. Корпус ичида ўрнатилган жалюзлар ва вентиляторлар ишини бошқариш бортдаги программ усулда бошқариладиган, мустақил ишлайдиган мосламалар ёрдамида амалга оширилади. Бу мосламалар иссиқлик ва совуқлик ортиқча даражада бўлиши мумкин бўлган жойларда ўрнатилган температура датчиклари системасига эгадир. Шу йўл билан Ердан Венерагача учишнинг бутун траекториясида, станциянинг Қуёшга 110 миллион километр масофага яқинлашган пайтда, яъни Қуёш нурининг қуввати икки баравардан зиёдроқ ошган пайтда бортдаги аппаратларнинг нормал ҳарорат режимини таъминлаш вазифаси ҳал қилинади.

Қуёш батареяларининг иккита панели доимо Қуёш томонга қараб турган бўлиб, ПАС учишининг бутун траекториясида ток кимёвий манбаларининг тўхтовсиз зарядланиб туришини таъминлайди, шу йўл билан бортдаги ҳамма системалар ва аппаратлар энергия билан таъминланади.

ПАС даги радиотехника комплекси қуйидаги вазифаларни ҳал қилади:

— станциянинг Ерга нисбатан ҳаракат параметрларини ўлчайди;

— илмий аппаратлар бортда ўтказган ўлчовларнинг натижаларини Ерга етказиб беради;

— бортдаги асбобларнинг иши, объект ичидаги ва унинг корпусидаги босим ва ҳарорат ҳақидаги маълумотларни Ерга етказиб беради;

— станция бортидаги аппаратлар ишини бошқариш бўйича Ердан юборилган радио командаларини қабул қилиб олади.

Станция бортидаги аппаратларнинг иши Ер пунктларидан радио линиялари орқали команда юбориш йўли билан, шунингдек программ усулда мустақил ишлайдиган бортдаги мосламалар ёрдами билан бошқарилади.

ПАС ориентация системаси траектория бўйича учиш мобайнида қуйидаги вазифаларни ҳал қилади:

— Ернинг оғир сунъий йўлдошидан старт бошлаган космик ракетадан ажралиб чиқиш вақтида станциянинг бехтиёр айланиб кетишига йўл қўймайди;

— станциянинг ҳар қандай ҳолатида Қуёшни қидириб топишни таъминлайди ва қуёш батареяларининг Қуёшга ориентация қилишини бутун учиш мобайнида амалга оширади;

— фазода станциянинг ҳар қандай зарур даражада айланишини таъминлайди ва станцияни стабиллаштиради;

— Венера яқинида жуда эгилган (параболик) антеннанинг Ер томонга ориентация қилишини таъминлайди. Бу эса бортдаги аппаратлар иши ҳақидаги илмий ахборотлар ва маълумотларни Ерга жуда тез юборилиши учун зарурдир.

ПАС Ер-Венера йўлида физик ўлчовларни ўтказиш учун илмий аппаратлар комплекси билан жиҳозланган.

Ҳозирги пайтда планеталардан узоқдаги космик фазода тадқиқот ишлари учун мўлжалланган асбоблар ўлчов ишларини амалга оширмоқда. Булар орасида қуйидаги аппаратлар бор:

— космик нурларни ўлчаш учун;

— бир неча единица гаммадан то бир неча ўнлаб гаммагача бўлган диапозондаги магнит майдонларини ўлчаш учун;

— планеталараро газдаги зарядланган заррачаларни ҳамда қуёшнинг корпускуляр оқимларини ўлчаш учун;

— микрометеорларни ҳисобга олиш учун аппаратлар.

ПАС бортида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Давлат гербининг тасвири туширилган вимпел бор. Вимпел Ер моделидан иборат бўлиб, конструктив жиҳатдан титан қотишмали 70 миллиметр диаметрлик ичи ковак сфера тарзида ясалган. Сферанинг ташқи томонида қитъалар контури тасвирланган. Денгизлар ва океанларнинг юзаси зангори рангда, қитъалар тилларанг—сариққа бўялган.

Сферик вимпел ичига СССР Давлат герби тасвирланган эсдалик медаль жойлаштирилган. Медалнинг орқа томонида ўртада Меркурий, Венера, Ер ва Марс орбиталари билан Қуёш системаси тасвирланган, ҳошиясига эса—«Совет Социалистик Республикалар Иттифоқи — 1961» деб ёзилган.

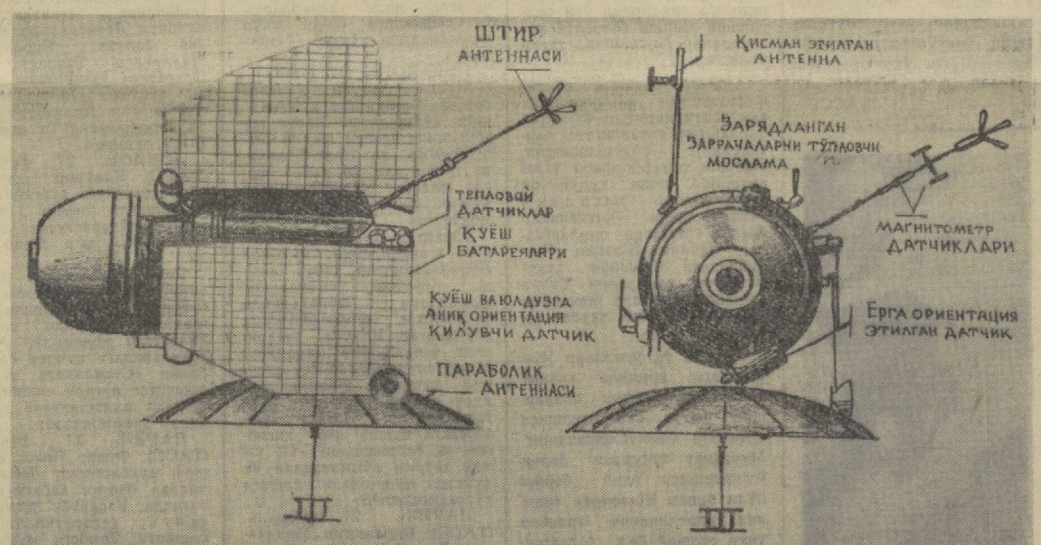
Планеталарнинг ўзаро жойлашиши ПАС Венера планетасига яқинлашиш пайтига тўғри келади.

Сферик вимпел махсус иҳота қобиғига жойлаштирилган. Бу қобиқнинг ташқи юзаси зангламайдиган пўлатдан иборат беш бурчакли элементлардан ташкил топган. Бу элементларда СССР Давлат герби тасвирланган ва «Ер-Венера», «1961» деган сўзлар ёзилган.

* * *

Планеталараро автоматик станциянинг Венера планетаси томон учирилиши фан олдида космик фазони ва Қуёш системасидаги планеталарни бевосита ўрганиш учун кенг истиқбол очиб беради.

Планеталараро биринчи йўл очилди.

Планеталараро автоматик станциянинг умумий кўриниши (схема).

МЎҒУЛ ХАЛҚИ ҒАЛАБАЛАРИНИНГ ТАШКИЛОТЧИСИ ВА ИЛҲОМЧИСИ

Мўғулистон Халқ Республикаси. Совет Иттифоқи ёрдами билан Улан-Баторда энг янги техника билан жиҳозланган аэродром қурилди. СУРАТДА: Улан-Батордаги аэродром.

Бугун Мўғулистонда катта байрам. Шаҳар ва қишлоқлар байрам либосида. Кўча-кўйларда, хоналарда музика садоси янграйди. Халқ ғалабалар илҳомчиси ва ташкилотчиси Мўғулистон халқ-революцион партиясининг 40 йиллик тўйини тантана қиляпти.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси капитал оламини ларзага келтириб, Осиёни уйғотди. Жабрдида ҳиндлар, турклар, форслар, араблар, мўғуллар, бутун шарқ халқлари оёққа турдилар.

Октябрь ғалабаси шарқ мамлакатлари каби Мўғулистонда ҳам илғор революцион ғояларни кенг тарқатди. 1919 йилда Урге шаҳрида рус инқилобчиларининг иштирокида иккита марксистик тўгарак ташкил топди. Тўгараклардан бирига Сухэ-Батор, иккинчисига Сухэ-Баторнинг содиқ сафдоши Чойбалсан раҳбарлик қилди. Мамлакатдаги барча революцион кучларни бирлаштириш мақсадида бу икки тўгарак 1920 йилда ягона сиёсий ташкилотга — Мўғулистон халқ партиясига уюшди. Мўғулистон халқ партияси 1925 йилда Мўғулистон халқ-революцион партиясига айланди. 1-3 мартда партиянинг биринчи съезди чақирилди. Съезд партияни ташкилий жиҳатдан расмийлаштирди ва халқ армияси тузиш, қуролли қўзғолонга тайёргарлик кўриш, мамлакатни чет эл босқинчиларидан, ички реакциядан озод қилиш ва халқ революцион ҳукуматини тузиш ҳақида қарор қабул қилди.

Мўғулистон халқ-революцион партияси ташкил топган дастлабки кунлардан бошлабоқ партия миллий-озодлик курашини Россия ишчилар синфининг революцион кураши билан бирга боғлаб олиб борди. Бу мўғул халқ революциясининг ғалабасида ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлди.

Халқ озодлик курашига раҳбарлик қилган Мўғулистон халқ-революцион партияси Ленин йўлидан оғишмай борди. Шунинг учун ҳам у ташкилий ва сиёсий жиҳатдан ўсди, мустаҳкамланди. МХРП марксизм-ленинизм таълимотларига амал қилиб, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг бой тажрибасидан фойдаланиб социалистик қурилишнинг конкрет вазифаларини муваффақиятли ҳал қилди ва ҳал қиляпти. МХРП раҳбарлигида мўғул халқи тарихан қисқа муддат ичида улкан ғалабаларга эришди. Мамлакат капитализм босқичини четлаб феодализм давридан социалистик қурилишни кенг авж олдириш даврига ўтиб олди.

Халқ ҳокимияти йилларида мамлакатда кўп тармоқли социалистик саноат ва ҳозирги замон транспорт ва алоқаси барпо қилинди. Кейинги 20 йил ичида саноат маҳсулоти 6 баравар кўпайди. Арат хўжаликларини тўла кооперативлаштиришдек энг оғир вазифа ҳам муваффақиятли бажарилди. МХРП Марказий Комитетининг биринчи секретари Цеденбалнинг таъбири билан айтганда, чорвадор хўжаликларнинг социалистик хўжаликка айланиши ўзининг аҳамияти жиҳатдан 1921 йилги халқ революциясига тенг келадиган буюк тарихий воқеадир.

Мўғул халқининг ажойиб муваффақиятлари фақат Мўғулистон учунгина аҳамият касб этмайди. Унинг ғалабаси бутун социалистик лагерь мамлакатларининг ҳам ғалабасидир. МХРП ўз фаолиятида марксизм-ленинизм таълимотини ижодий қўлланиб мамлакатни тараққиёт сари бошлаб борар экан, бу билан у халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг ривожига ҳисса қўшяпти.

Мўғулистон феодализмдан социализм йўлига ўтиб олган биринчи давлатдир. Шунинг учун ҳам мустамлакачилик асоратидан халос бўлган халқлар Мўғулистон мисолида улуғ Ленин башоратини кўряптилар. Доҳий қолоқ мамлакатлар илғор социалистик давлатлар ёрдамида капиталистик босқични четлаб социалистик қурилиш даврига ўтиб олишлари мумкин, деган эди. Ленининг бу таълимоти Мўғулистонда тўла амалга ошди. Шунинг учун ҳам мўғул халқининг ҳар бир ютуғи феодализм ва мустамлакачилик зулмига қарши курашаётган Осиё, Африка халқлари учун катта аҳамиятга эга.

Мўғулистон халқ-революцион партиясининг қирқ йиллиги ажойиб кунларга тўғри келди. Куни кеча совет ва мўғул халқлари совет — мўғул шартномасининг 15 йиллигини ва Мўғулистон халқ-революцион партиясининг 40 йиллигини меҳнатда янги муваффақиятлар билан кутиб олдилар, МХРП раҳбарлигида халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1958-1960 йилларга мўлжалланган уч йиллик плани бажарилди. Чорвачилик ва деҳқончилик ривож топди. Совет ёрдами билан кўпгина қўриқ ва бўз ерлар ўзлаштирилди. Натижада мамлакатнинг донга бўлган эҳтиёжи тўла қондириладиган бўлди.

Саноат ҳам тез суръатлар билан ўсди. Ўтган йили Сухэ Батор шаҳрида электростанция, камволь ва тикув фабрикалари, Улан-Баторда ун тортиш комбинати ишга туширилди. Кўмир қазиб чиқариш, электр қуввати ҳосил қилиш, гўнг, ун, халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш анча кўпайди. Ҳозир республика саноатининг бир кунда ишлаб чиқарган маҳсулоти 1930 йилда ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажмига тенг келади.

Яқинда Мўғулистон меҳнаткашлари 1961-1965 йилларга мўлжалланган беш йиллик планни бажаришга киришдилар. Беш йиллик социализмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш планидир.

Ўтган йил 11 февраль ва 9 сентябрда тузилган совет—мўғул иқтисодий битимларига мувофиқ Совет Иттифоқи беш йиллик планни бажаришда Мўғулистонга ёрдамлашади.

Тинч ижодий меҳнат билан машғул бўлган мўғул халқи Мўғулистон халқ-революцион партияси раҳбарлигида жаҳонда тинчликни сақлаш, ялпи ва батамом қуролсизланиш учун курашяпти ва Совет Иттифоқининг халқаро кескинликни юмшатишга қаратилган оқилона таклифларини қувватлаяпти.

Мўғулистон халқ-революцион партиясининг барча аъзолари ва Мўғулистон меҳнаткашлари коммунистик ва ишчи партиялар вакиллари Москва Кенгашининг тарихий ҳужжатларини зўр кўтаринки руҳ билан кутиб олдилар. МХРП Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган олтинчи пленуми Кенгашда қабул қилинган Баёнот ва Мурожаатни ҳаддиллик билан маъқуллаб, бу ҳужжатлар МХРП фаолияти учун қўлланма эканлигини таъкидладилар.

Мўғулистон халқ-революцион партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ва Мўғулистон Халқ Республикаси Министрлар Совети Раиси Цеденбал шу пленумда сўзга чиқиб, бундай деди:

— Мамлакатимизнинг социалистик қурилишдаги муваффақиятларига халқ-революцион партияси раҳбарлигида меҳнаткаш халқимизнинг ғайрати туфайли, мамлакатнинг конкрет-тарихий ва иқтисодий хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда социалистик қурилишга умумий қонуниятларни тўғри татбиқ қилиш туфайли, қардош социалистик мамлакатлар билан мустаҳкам ҳамкорлик, уларнинг ёрдами ва биринчи навбатда Совет Иттифоқининг ҳар томонлама ёрдами туфайли эришилди.

Шунинг учун ҳам МХРП барча социалистик мамлакатларнинг бузилмас дўстлиги ва ҳамкорлиги мўғул халқи ғалабаларининг гарови деб билади.

В. ИСЛОМОВ.

САЙЛОВЧИЛАР НАКАЗИ

Яқинда Октябрь район Чиғатой маҳалласида сайловчилар меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва район Совети депутатлигига кўрсатилган кандидатлар билан учрашдилар.

Сал кам етти юз сайловчи қатнашган йиғилишда маҳалла комиссиясининг раиси Ўртоқ Суннат Исломов маҳаллий совет депутатларининг ташаббуси билан олиб борилган ободончилик ишлари ҳақида гапирди.

Ўтган йили маҳалла аҳолисининг кучи билан собиқ товоқчилик артели ўрнида юз ўринли типовой болалар боғчаси қурилиб, ишга туширилди. Ҳозир боғчада 86 бола тарбияланмоқда. Маҳалла территориясидаги 2 гектарли боғ ва токзор ҳам боғча ихтиёрига берилди. Шу қисқа вақт ичида бир неча янги кўча очилди. Ланғар кўчасига асфальт ётқизилди.

Сўзга чиққан сайловчи С. Дўстмуҳамедов кандидатларга маҳаллада болалар яслиси ва поликлиникаси қуриш, ҳамма хонадонларни водопроводлаштириш, Чиғатой кўчасини кенгайтириш, маҳаллага телефон келтириш ишларида ёрдам кўрсатиш ҳақида наказ берди. Йиғилишда сўзга чиққан бошқа сайловчилар бу наказларни қувватладилар.

Тошкент шаҳар Советига сайлов ўтказувчи 354-сайлов округидан депутатликка кандидати кўрсатилган СССР халқ артисти Сора Эшонтўраева катта ишонч билдирганликлари учун сайловчиларга миннатдорчилик изҳор этди.

Шаҳар Советига сайлов ўтказувчи 355-сайлов округидан кандидати кўрсатилган М. Усмонов ва район Совети депутатлигига кандидатлар Е. М. Ведерников, М. Ҳолмуҳамедова ва Г. Н. Корнеев ўртоқлар ҳам сайловчилар билан учрашдилар.

СОВЕТЛАРНИНГ РАҲБАРЛИК РОЛИНИ ОШИРАЙЛИК

КПСС XXII съезди меҳнаткашлар депутатлари Советларининг ролини ошириш, уларнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлаш, Совет демократиясини янада кенгайтириш программасини белгилаб берди.

Мамлакатимизда давлат ҳокимиятининг сайланган органлари системасида меҳнаткашлар депутатларининг Советлари қишлоқ, посёлка, район, шаҳар. область Советлари муҳим ўрин тутади.

Айниқса ҳозирги вақтда меҳнаткашлар депутатлари Советларининг фаолиятини янада яхшилашга, маҳаллий Советларнинг халқ оммаси билан алоқасини боғлаш сари мустаҳкамлашга алоҳида эътибор берилмоқда. Кейинги вақтларда маҳаллий Советларнинг хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарлик қилишдаги ҳуқуқлари кенгайтирилди, шу муносабат билан Ўзбекистон ССР Олий Совети республика маҳаллий Советлари тўғрисида янги Низомни тасдиқлади.

1959 йил мартда ўтказилган сайловдан бери маҳаллий Советларнинг ташкилий-оммавий ишлари анча жонланди. Кўп жойларда маҳаллий Советларнинг сессияларини чақиришда Конституция талабларига қаттиқ риоя қилинмоқда.

Советларнинг сессияларида саноат корхоналари, қурилишлар, колхозлар, совхозлар, маданий-оқартув муассасалари ишларига раҳбарлик қилишга оид акцуал масалалар. савдо, аҳолига медицина ва маданий-маиший хизмат кўрсатиш, шаҳар, қишлоқларни обод ва кўкаламзор қилиш масалалари тез-тез муҳокама қилинмоқда.

Советларнинг кундалик фаолиятига кенг меҳнаткашлар оммасини кўпроқ жалб этишда катта роль ўйнайдиган доимий комиссиялар ўз амалий ишларини анча яхшилади.

Шунингдек, депутатларнинг ўз сайловчилари билан алоқалари кенгаймоқда ва мустаҳкамланмоқда.

Маҳаллий Советларнинг ташкилий-оммавий ишлари яхши йўлга қўйилиши натижасида ижро қилувчи ва бошқарувчи органларнинг амалий фаолиятлари ҳам бирмунча яхшиланди.

Меҳнаткашлар депутатлари Юқоричирчиқ ва Бўстонлиқ район Советлари кўжалик ва маданий қурилишга оид муҳим масалаларни ўз вақтида ҳал қилиш билан бирга, қишлоқ ва посёлка Советларига систематик равишда ёрдам бермоқдалар.

Доимий комиссиялар Советларнинг сайланган органлари бўлиб, Советлар билан узвий боғланган, уларга хўжалик ва маданий қурилиш ишларини бажаришда амалий ёрдам берадиган органдир. Доимий комиссиялар Советларнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлашда, жамоатчиликни Советлар олдида турган вазифаларни бажариш учун сафарбар қилишда муҳим роль ўйнайди.

Ҳозир республика маҳаллий Советларида 7000 га яқин доимий комиссия бўлиб, булар составида 41 мингдан ортиқ депутат бор. Доимий комиссияларнинг ишига 20 мингдан ортиқ актив жалб қилинган.

1960 йилнинг биринчи ярмида доимий комиссияларнинг ташаббуси ва актив қатнашуви билан Советларнинг сессияларида ва ижроия комитетларининг мажлисларида 5593 масала, шу жумладан, бюджет-молия ишлари бўйича 712, қишлоқ хўжалиги бўйича 1344, мактаб-маориф иши бўйича 1006 ва соғлиқни сақлаш бўйича 744 масала муҳокама қилинган.

Бу масалаларнинг кўпчилиги доимий комиссиялар ва активларнинг жойларда ўтказган текшириш якунлари ва таклифларига мувофиқ муҳокама қилинган.

Ижроия комитетлари ва доимий комиссияларнинг Советлар олдида ҳисоб беришлари хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарлик қилишдаги ҳақиқий аҳволни аниқлашга, ишдаги камчилик ва хатоларни бартараф қилишга ёрдам беради.

Бироқ, ҳамма жойларда ҳам маҳаллий Советларнинг ташкилий-оммавий ишлари яхшиланди деб бўлмайди. Айрим маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари ва доимий комиссияларнинг ишлари яхши эмас. Бунинг сабабларидан бири шуки, ижроия комитетлар ва доимий комиссияларнинг фаолиятлари устидан Советлар систематик контроллик олиб бормайди.

СССР Конституциясида ва маҳаллий Советларнинг Низомларида Советларнинг сессияларини вақтвақти билан чақириб туриш қайд қилинган. Қишлоқ Советлари сессияларини бир йилда олти марта, меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва область Советлари сессияларини йилига тўрт марта чақириб туриш керак. Ўзбекистон ССР Конституциясининг 141-моддасига мувофиқ, ҳар бир депутат ўз ишидан ва меҳнаткашлар депутатлари Советлари ишидан ҳисобот бериши шартдир.

Кўпгина ижроия комитетлари ва доимий комиссиялар узоқ вақт Советларнинг сессияларида амалий ишлари ҳақида ҳисоб бермайдилар.

1959 йилда 1629 маҳаллий Советнинг ижроия комитетидан 753 таси ва 1960 йилнинг биринчи ярмида эса, 988 ижроия комитетидан фақатгина 448 таси Советларнинг сессияларида ўз ишлари ҳақида ҳисоб берганлар.

Республикада доимий комиссияларнинг ҳисоб бериши гоят қониқарсиздир. 1960 йилнинг иккинчи ярмида 6786 доимий комиссиядан фақатгина 1472 таси Советларнинг сессияларида ҳисоб берган, холос. 144 маҳаллий саноат доимий комиссиясидан 7 таси, савдо ишлари бўйича 662 доимий комиссиядан фақатгина 93 таси ҳисоб берган.

Самарқанд областидаги район ва қишлоқ Советларининг кўпчилик доимий комиссиялари қониқарсиз ишламоқда, айниқса савдо ишлари бўйича доимий комиссиялар деярли ишламаяпти.

Бизнингча, маҳаллий Советлар ғўрисидаги Низомга ижроия комитетларининг йилига икки марта ҳисоб беришини кўрсатувчи махсус пункт киритилса дуруст бўларди. Бу эса, Советларнинг назорат қилиш функциясини оширишни шубҳасиз таъминлайди. Бундан ташқари, ижроия комитетларнинг ўзларини сайлаган орган олдидаги масъулиятларини оширади.

Шунингдек, маҳаллий Советларнинг доимий комиссиялари ҳақидаги Низомга доимий комиссияларнинг йилига камида бир марта ҳисоб бериб туриши ҳақида пункт киритиш мақсадга мувофиқ бўларди.

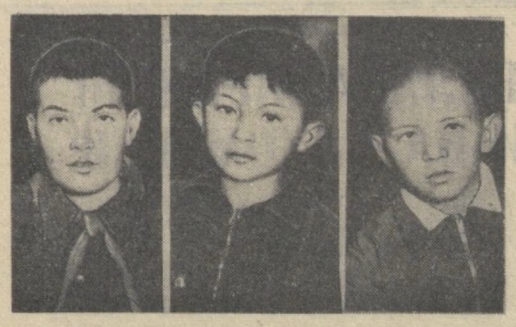
Советларнинг хўжалик ва маданий қурилиш ишларига раҳбарлигини янада яхшилайлик, ташкилотчилик ролини оширайлик.

К. КОМИЛОВ,
юридик фанлари кандидати.

АҲМАДНИНГ ЖАСУРЛИГИ

Молбоқар Аҳмад Холматов 60 бош қорамолни совхознинг 2-бўлимида бўрдоқига боқиб семиртираётган эди. Молхона туйнигидан тўрт бўри тушиб, молларга ҳужум қилди. Буни сезиб қолган Аҳмад болта олиб, туйник тагига келди ва шовқин кўтарди. Бўрилар одам овозини эшитиб, ўзларини туйникка урдилар. Биринчи бўрини болта билан чопиб йиқитди, иккинчисини яраdор қилди, яраланган бўри жон-жаҳди билан Аҳмадга ташланди. Жасур йигит бўрини бўғиб ўлдирди. Икки бўри қочиб кетишга улгурди.

Р. УМАРОВ.
Бўстонлиқ район, 11-«Пскем» совхози.

ОЛТИН ТОПГАН БОЛАЛАР

Яқинда Бухоро область комсомол комитетидан редакциямизга пакет келди. Унда уч ўқувчи боланинг сурати ва мактуб бор эди. Мактубда бундай дейилади:

— Дам олиш кунларидан бири. Бухоронинг Бозориноб билан Регистон оралигидаги икки қаватли бинолардан бири ҳовлисида бир тўда киши дарахт кўчатлари ўтказишаётган эди. Кимдир ерга бел урди, бориб шишага тегди. У, шишани олиб, бир чекага улоқтирди. Шиша уч бола ўйнаётган ерга бориб тушди ва парчаланиб ичидаги тангалар сочилиб кетди. Болаларнинг энг кичиги Валерий бу ҳолни кўриб, ҳаяжонланганидан қичқириб юборди:

— Вой, қанча танга! 6-синф ўқувчиси Александр Валерийни туртиб қўйди.

— Бақирмай жим турсангчи, бу оддий тангаларга ўхшамайди,—деди у.

Уч бола бир чеккага чиқишди. Маслаҳатлашиб, тангаларни ўлкани ўрганиш музейига топширишга қарор қилишди.

Музейдан хабар қилинишича, шиша ичидан 26 та беш сўмлик олтин пул чиққан. 1898, 1899 ва 1900 йилларда зарб қилинган бу тангалар шу вақтгача музей коллекциясида учрамаган.

Область комсомол комитети Бухородаги 12-мактабнинг 6-синфида ўқиётган Александр Пузанов, 3-синф ўқувчиси Валерий Байбурин ва Когон шаҳридаги мактаб-интернатнинг 4-синфида таълим олаётган Аҳмад Худойбердиевларнинг бу олижаноблигини тақдирлаб, уларни фахрий ёрлиқлар ва фотоаппаратлар билан мукофотлади.

Яқинда мукофотлар болалар таълим олаётган мактаб ўқувчилари йиғилишида пионерларга топширилди.

Юқоридаги суратда (чапдан ўнгга): Александр Пузанов, Аҳмад Худойбердиев ва Валерий Байбуринлар.

ҲАР ТЎҒРИДА

⊙ **ГАЗЛИ. «ВостокгипроГаз» Саратов лойиҳалаштириш институти мутахассислари Газли табиий газ кони саноат базаси қурилиши олдидан қилинадиган қидирув ишларини тугалладилар.**

Ҳозирги вақтда бу ерда қурилаётган Газли — Когон газ қувурига газ беришга тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди. Етти қудуқ шу йилнинг ўзидаёқ катта ўзбек магистралига дастлабки 150 миллион кубометр газ беради.

⊙ **Қўқондаги 2-пахта заводида пахта момиғини ажратадиган цех ишга туширилди. Цехнинг дастлабки маҳсулоти Ленинградга жўнатилади.**

⊙ **Фарғона водийсидаги нефтчилардан 800 дан кўпроқ киши бу йил малака ошириш курсларида ўқиб, ўз билимларини бойитадилар. Қидирув-пармалаш конторасининг конларида ва участкаларида нефтчиларга техника билимини бериш ишлари ҳозирдаёқ ташкил қилинди. «Андижон» конида машина-ускуналарни ремонт қиладиган слесарлар ўқитила бошланди. Қўқонда пармалаш мастерларидан 30 киши ўз малакасини оширмоқда (ЎзТАГ).**

ГАЗ — ОРОМИЖОН

Тошкентда газ билан ишлайдиган саноат корхоналари кун сайин кўпаймоқда. Тошкент тўқимачилик машинасозлиги заводи, Тошкент ТЭЦи, 2-пиво заводи, ҳаммаси бўлиб, 9 корхона Бухоронинг арзон гази ёрдамида маҳсулот ишлаб чиқаряпти. Шаҳардаги ошхона, болалар боғчаси каби кўпгина муассасаларда 603 та газ плитаси ўрнатилди.

Газ уй бекаларининг жонига оро кирди. Ҳовли, ўчоқбоши саранжом-саришта бўлиб қолди. Ҳозир ўттиз мингга яқин хонадон табиий газ суюлтирилган газ олиб турибди.

Тошкент шаҳар газлаштириш бошқармасининг бошлиғи ўртоқ А. Саломовнинг айтишича, бу йил яна 26 саноат корхонаси ва 26 ярим минг хонадонни газлаштириш кўзда тутилган.

С. СИЁЕВ.

„Партия турмуши" журналининг янги сони

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг журнали «Партия турмуши»нинг навбатдаги 2-сони «Маҳаллий Советларга сайловлар» сарлавҳали бош мақола билан очилади. Бу сонда тарих фанлари кандидати Ҳ. Турсуновнинг «Инсоният жамияти тараққиётининг қудратли фактори». Евг. Блокнинг «Коммунизмнинг ғолибона қурувчилар съезди» сарлавҳали мақолалари берилган.

«Январь Пленуми қарорларини бажарамиз. КПСС XXII съездини муносиб кутиб оламиз» рубрикаси остида Пленум қатнашчиларидан К. Абдреимовнинг «Қишлоқ хўжалигига раҳбарлик яхшилансин», Ҳ. Турсунқуловнинг «Маҳсулотларни мўл-кўл қиламиз», У. Саримсоқовнинг «Янгилик излаб», С. Гулаҳмедованинг «Гектаридан 40 центнер учун», О. Мўминовнинг «Дала маликаси»га кенг йўл», Ж. Султоновнинг «Муҳим резерв» сарлавҳали мақолалари ҳам журнал саҳифасидан ўрин олган.

Булардан ташқари, журналда «Хат ва хабарлар», «Танқид ва библиография», «Партия хроникаси» рубрикалари остида қизиқарли материаллар бор.

Бу китобларни ўқидингизми?

Ўзбекистон ССР бадиий адабиёт Давлат нашриёти қуйидаги китобларни нашр этди:

Мужрим Обид. — «Ғазаллар». 78 бет, тиражи 25.000, баҳоси 6 тийин.

Саъдий. — «Бўстон». Форсчадан Чустий таржимаси. 137 бет, тиражи 35.000, баҳоси 28 тийин.

Борис Пармузин. — «Девушка из древней Бухары». 77 бет, тиражи 10.000, баҳоси 17 тийин.

«Ҳаваскорлар саҳнаси». Ўзбекистон ССР халқ ижодий уйи нашрга тайёрлаган. Пьесалар, шеърлар, ашулалар. 120 бет, тиражи 5.000 баҳоси 95 тийин.

Ник Шпанов. — «Красный камень». Повесть ва ҳикоялар. 671 бет, тираж 135.000, баҳоси 1 сўм 26 тийин.

Ўзбекистон ССР «Ўрта ва олий мактаб» Давлат нашриёти қуйидаги китобларни босиб чиқарди:

З. Миртурсунов. — «Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг халқ маорифи ва тарбия ҳақидаги фикрлари». 61 бет, тиражи 2.000, баҳоси 12 тийин.

И. Ҳамроев. — «Сольфеджио». Мусиқа мактаби ва билим юртлари учун. 132 бет, тиражи 1000, баҳоси 61 тийин.

В. М. Легостаев. «Шўрерлар мелнорацияси». 158 бет, тиражи 3.000, баҳоси 37 тийин.

Овсей Авербух. — «Рассказы о семилетним плане». 137 бет, тиражи 3.000, баҳоси 33 тийин.

„СССР — МУСТАҚИЛЛИК УЧУН КУРАШАЁТГАН ХАЛҚЛАРНИНГ СОДИҚ ДЎСТИ"

ПАРИЖ, 26 февраль. (ТАСС). Парижда якшанба кунлари чиқадиган «Юманите-диманш» газетасида СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрущевнинг Конгодаги аҳвол тўғрисидаги масала юзасидан Ҳиндистон Республикаси бош министри Жавоҳарлал Неруга юборган мактуби тўғрисида ахборот босилиб чиқди. «Юманите-диманш» газетаси бу ҳужжатнинг мазмунини батафсил баён этиб уни ғоят муҳим ва ўз вақтида кўрилган тадбир деб атайди. «Бой берилган ҳар бир соат,— деб ёзади газета,—Конгони фожиали оқибатларга олиб келиши мумкин». «Юманите-диманш» газетаси ўз газетхонларига мустақиллик учун курашаётган халқларнинг содиқ дўсти—Совет Иттифоқи Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ва мумкин бўлган ҳамма жойда Конго халқининг манфаатларини изчиллик ва қатъият билан ҳимоя қилиб келганлигини эслатади.

Сўнгра газета мустамлака мамлакатларнинг халқлари ҳимоясиз бўлган ва «катта тўқмоқ» сиёсати ҳукмрон бўлган вақтлар ўтиб кетди, деб таъкидлайди.

Ҳозирги вақтда, деб таъкидланади мақолада, бундай сиёсатга қарши туриш воситаларига эга бўлган мамлакатлар бор ва мустамлакачилар учун сира кутилмаган натижалар келиб чиқиши мумкин. Совет Иттифоқи Конго халқининг суверенитетини ҳимоя қилиш зарурлигини қаттиқ туриб ёқламоқда.

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИНИНГ АХБОРОТИ

15 февралда Теҳронда Эрон Ташқи ишлар министрлиги номидан ахборот эълон қилинди. Бу ахборотда айтилишича, Эронда «Совет Иттифоқи ҳукуматининг истагини эътиборга олиб ва Эроннинг яхши ниятда эканлигини изҳор қилиш» мақсадида Совет ҳукуматининг бошлиғи Н. С. Хрушчев билан учрашиш учун Эрон бош министрини Москвага юбориш тўғрисида қарор қабул қилинган.

Шу муносабат билан СССР Ташқи ишлар министрлиги қуйидагиларни хабар қилишни зарур деб ҳисоблайди.

СССР ва Эрон раҳбар давлат арбоблари ўртасида бир неча ой мобайнида фикр айирбошлаш натижасида Совет ҳукумати Совет-Эрон муносабатларини нормаллаштириш масалаларини ва ҳар иккала томонни қизиқтираётган бошқа масалаларни муҳокама қилмоқ учун Эрон томонининг Эрон бош министри Шариф Имомий бошчилигидаги Эрон ҳукумат делегациясини Москвага юбориш тўғрисидаги истагини маъқуллаганлигини ўтган йилнинг ноябрь ойидаёқ маълум қилган эди.

СССР ҳукумати Эрон делегациясининг 1960 йил декабрь—1961 йил январь ойида Совет Иттифоқига келишига розилик билдирганида, Эрон томонининг ана шу сафарга берган эътиборини, шунингдек Эрон раҳбар доираларининг Совет Иттифоқига нисбатан ниятларини ана шу делегация орқали Совет ҳукуматига маълум қилишни истаганлигини ҳисобга олди. Шу билан бирга, Совет томони каби Эрон томони ҳам делегациянинг «яхши ният миссияси» ролини амалда бажара олиши учун Эрон билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларни яхшилаш йўлларини қидириб топишга астойдил интиладилар, деган умид изҳор қилинди.

Кейинчалик СССР ҳукумати Эронда Мажлисга сайлов ўтказилиши муносабати билан Эрон томонининг истакларига қўшилиб, Эрон ҳукумат делегациясининг Москвага келиш пайтини кечиктиришга рози бўлди. Делегациянинг келиш вақти алоҳида аниқланади.

ХО ШИ МИН НУТҚИ

ХАНОЙ, 27 февраль. (ТАСС). Вьетнам Демократик Республикасининг президенти Хо Ши Мин биз ишчилар синфи билан ва бутун дунё халқлари билан биргаликда марксизм-ленинизм байроғини баланд кўтариб борамиз, социалистик лагердаги мамлакатларнинг бирлигини мустаҳкамлаймиз деди.

Президент Вьетнам умумий меҳнат конфедерациясининг II съездида сўзлаган нутқида республика касаба союзларининг социалистик қурилишдаги вазифаларига батафсил тўхталиб, қардош мамлакатларнинг Вьетнам Демократик Республикасига кўрсатаётган самимий ёрдамига ва уларнинг социализм қурилиши соҳасидаги тажрибаларига юксак баҳо берди. Хо Ши Мин Вьетнам меҳнаткашларини Совет Иттифоқидан ва бошқа социалистик мамлакатлардан ўрнак олишга чақирди.

СОВЕТ-АФҒОНИСТОН ШАРТНОМАСИНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ

МОСКВА, 27 февраль. (ТАСС). Россия республикаси билан Афғонистон ўртасида шартнома имзоланган кунга бугун 40 йил тўлади. Ана шу воқеа шарафига Чет эл мамлакатлари халқлари билан дўстлик уйида кеча пойтахт жамоатчилигининг тантанали йиғилиши бўлди.

Йиғилишни Афғонистон билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи совет жамияти правленнесининг раиси, СССР Фанлар академияси Этнография институтининг директори С. П. Толстов очди.

— Совет Иттифоқи билан Афғонистон ўртасидаги дўстликка улуғ Ленин асос қўйганлиги,— деди у,— биз, совет кишиларига айниқса азиз ва қимматлидир.

СССР Ташқи ишлар министрлиги бош секретарининг ўринбосари, Совет Иттифокининг Афғонистондаги собиқ элчиси М. В. Дегтяр шартноманинг қирқ йиллиги тўғрисида доклад қилди.

Ёзувчи Л. В. Никулин 1921 йилда биринчи совет дипломатик миссияси составида Афғонистонга қилган сафари ҳақидаги ўз эсдаликларини сўзлаб берди.

Йиғилишда Афғонистоннинг Совет Иттифоқидаги элчиси Абдул Ҳаким Шоҳоламий нутқ сўзлади. Элчи шуни таъкидлаб ўтдики, унинг ватани ўзининг ташқи сиёсатида тинчлик ва бошқа халқлар билан дўстлик принципларига оғишмай амал қилиб келмоқда. Элчи Совет Иттифоқи Афғонистонга катта бегараз ёрдам берди ва бериб келмоқда, деди.

КОНГОДА АҲВОЛ

НЬЮ-ЙОРК, 27 февраль. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентлигининг мухбири Патрик Мэсси Леопольдвилдан хабар беради:

Конго пойтахтида тартибсизлик ва руҳ тушкунлиги ҳукм сурган бир пайтда марҳум Патрис Лумумбага содиқ бўлган ва яхши қуролланган қўшинлар аҳолининг қувватлашидан фойдаланиб, якшанба куни Леопольдвиль томон силжидилар.

Разведканинг хабарларида айтилишича, бу қўшинлар юк машиналарида бормоқдалар ва ўзларига қўшилишни истаган янги аскарларни ўз сафларига олиш учун қишлоқларда тўхтаб ўтмоқдалар.

НЬЮ-ЙОРК, 27 февраль. (ТАСС). Антуан Гизенга бошлиқ қонуний ҳукуматнинг қўшинлари Касаи вилоятининг асосий шаҳри Лулуабургни ва Порт-Франкини битта ҳам ўқ узмай ишғол қилиб, муваффақиятли ҳужумларини давом эттирмоқдалар.

Юнайтед Пресс Интернейшнл агентлигининг мухбири Леопольдвилдан хабар беради: Қонуний ҳукуматнинг қўшинлари Леопольдвиль вилояти территориясида жойлашган Киквит шаҳрининг чеккаларига кирдилар. Мухбирнинг ёзишича, қонуний ҳукумат қўшинларига «ҳеч қандай қаршилик кўрсатилмаётир. Илгари Лумумбага қарши деб ҳисобланган гарнизонлар ўқ узмай таслим бўлмоқдалар ва ҳукумат қўшинлари сафига қўшилмоқдалар».

ПАРИЖ, 27 февраль. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Конгодаги қўшинлари Мобутуга ва Чомбе шайкаларини каллакесарларга ҳомийлик қилмоқдалар. Улар Гизенга бошлиқ қонуний ҳукумат қўшинларининг илгари силжишига ҳар қандай йўллар билан халақит бермоқдалар.

Франс Пресс агентлигининг мухбири Леопольдвилдан хабар беради: «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қўмондонлиги бугун Антуан Гизенга қўшинларининг илгари силжишини тўхтатиш тўғрисида уни огоҳлантирди ва бу қўшинларни Шарқий вилоятда ўзлари ҳаракат бошлаган базаларга қайтариш учун дарҳол чоралар кўришни талаб қилди».

НЬЮ-ЙОРК, 27 февраль. (ТАСС). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентлигининг мухбири Леопольдвилдан хабар беради: Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Конгодаги қўшинлари қонуний ҳукумат қўшинлари ишғол қилган Лулуабург шаҳри аэродромини ўз «назорати»га олдилар.

ЛОНДОН, 27 февраль. (ТАСС). Қонуний ҳукумат қўшинларининг ҳужуми Конго халқига ғиёнат қилган соткин қўғирчоқлар қарорғоҳини вақимага солиб қўйди.

Рейтер агентлиги мухбирининг хабар беришича, Мобутунинг Леопольдвиль лагеридаги штабида хизмат қилаётган офицерлар ўз ихтиёрларидаги қучлар ёрдами билан «Стэнливиль қўшинларининг илгари силжишини тўхтата олишлари»га шубҳа билан қарамоқдалар.

ПАРИЖ, 27 февраль. (ТАСС). Франс Пресс агентлиги мухбирининг Леопольдвилдан берган хабарига қараганда, Касавубу бугун Катанга сепаратчиларининг бошлиғи Чомбега мурожаат қилиб, «ўлим хавфи пайдо бўлган бир пайтда» бирлашишга чақирган.

Редактор И. РАҲИМОВ.

КАПИТАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАРДА

Ишсизлар кўпаймоқда

ИТАЛИЯ Сицилиянинг 200 минг батраклари касал бўлганда батракларга ва уларнинг оилаларига нафақа тўлаш ҳақида маҳаллий маъмурлар аллақачон қабул қилган қонуннинг амалга оширилишини талаб этиб, бир кунлик забастовка эълон қилдилар. Батраклар яхшироқ шартлар билан янги меҳнат шартномалари тузилишини, иш ҳақининг оширилишини, ер ислоҳоти асосида помешчиклардан мусодара қилинган ерларнинг деҳқонларга тақсимлаб берилишини ҳам талаб қилмоқдалар. Забастовка уюшқоқлик билан ўтди. Унда ҳамма батраклар қатнашди. Сицилиянинг ҳамма асосий қишлоқ хўжалик марказларида намойишлар ва митинглар бўлди.

Миландаги хусусий металлургия заводларининг ишчилари иш ҳақининг оширилишини ва иш ҳафтасининг қисқартирилишини талаб қилиб, курашни давом эттирмоқдалар.

Сесто-Сан-Жованни даги (Милан яқинида) «Фальк» компаниясига қарашли пўлат эритиш заводининг 2 минг ишчиси ихтилофчи касаба союзлари — «Италия меҳнаткашлар касаба союзлари конфедерацияси» ва «Италия меҳнат союзи»нинг вакиллари иш ҳақининг камгина оширилиши билан қаноатланиб, ишчилар номидан корхона эгалари билан тузган сепарат битимни рад этдилар. Италия умумий меҳнат конфедерациясининг чақириғига мувофиқ, пўлат эритувчилар ҳамма талабларининг тўла қондирилишини талаб қилиб, уч кунлик янги забастовка ўтказдилар.

АНГЛИЯ Поркширда 13 шахтанинг 7.000 кончиси забастовкани давом эттирмоқдалар. Улар иш ҳақи оширилишини талаб қилиб иш ташлаган эдилар. Забастовка натижасида 85.820 тонна кўмир кам қазиб чиқарилган.

ФРАНЦИЯ Сена, Сена ва Уаза, Сена ва Марна департаментларини ўз ичига олган Катта Париж районидаги телекоммуникациялари хизмати техника ходимларининг, шунингдек бутун Франциядаги телефон линияларига хизмат қилувчи ходимларнинг 24 соатлик забастовкаси бошланди. Забастовкачилар иш ҳақи оширилишини талаб қилмоқдалар.

Францияда ўқув юртлари ўқитувчиларининг кетма-кет забастовкалари ҳам давом этмоқда. 27 февралда Тулуза, Нанси ва Безансон районларидаги ҳамма мактаблар тамомила ёпиқ бўлди. Ўз моддий аҳволларининг яхшиланиши учун курашаётган ўқитувчиларнинг забастовкасини ўқувчиларнинг ота-оналари қувватламоқда. (ТАСС).

Япония шахтёрларининг умумий забастовкаси

ТОКИО, 27 февраль. (ТАСС). Кўмир саноати ишчилари касаба союзлари Умум Япония федерациясининг чақириғига мувофиқ, бугун 150 мингга яқин шахтерлар бутун мамлакатда 24 соатлик забастовка бошладилар. Япония шахтерлари ҳукуматдан ва шахта эгаларидан кўмир саноатини капиталистик «рационализациялаш»дан иборат бўлган ва ишчиларнинг кўплаб ишдан бўшатишга олиб келадиган ҳозирги сиёсатни қайта қараб чиқишни талаб қилмоқдалар.

Япония кўмир саноатида ги корхона эгалари ҳозирги вақтда амалга ошираётган «рационализация» программасига мувофиқ, 1961-62 йиллар мобайнида 200 га яқин шахта ёпилади. 76 минг шахтер ишдан ҳайдаб чиқарилади. Миикэ ва бошқа шахталарда ишчиларни кўплаб ишдан бўшатиш фактлари ҳукумат ҳам, шахта эгаларининг ўзлари ҳам бўшатилган шахтерларни иш билан таъминлаш учун ҳеч қандай чоралар кўриш ниятида эмасликларини кўрсатиб турибди.

Рассом-альпинист виставкаси

Тошкент офицерлар уйида рассом-график Владимир Шистко асарлари виставкаси очилди. Виставкани Совет Қуролли Кучларининг 43 йиллиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Альпинизм федерацияси ва Тошкент офицерлар уйи ташкил этди.

Владимир Шистко — И. Е. Репин номидаги рассомлик институти графика факультетининг аспиранти. Бир неча йиллардан бери у рассомликни альпинистликка қўшиб олиб бормоқда. У, Кавказ, Памир ва Тянь-Шань тоғлари чўққиларига бир неча бор чиққан.

Ёш рассомнинг спорт билан шуғулланиши унинг ижодига катта таъсир кўрсатаётир. Альпинизм — рассомнинг асосий темаларидан бирига айланиб қолмоқда.

Виставкага қўйилган материаллар темаси рангбарангдир. Бу эса рассом асарларининг характерининггина эмас, ҳатто унинг иш методини ҳам очиб беради.

В. Шистконинг баъзи расмларида альпинизмнинг қийин ва оғирликлари, кўч куч, жасорат ва қатъийлик талаб қилиш меҳр билан тасвирланган. Шу билан бирга бу расмларда альпинизмга хос романтика ва гўзалликни ҳам яққол кўра оламиз.

Виставкага қўйилган асарлар орасида «Альпинистлар» гравюралар сериясн айниқса яхши. Ёш рассомнинг бу гравюралари катта шуҳрат қозонган. Гравюраларнинг бир сериясн 1960 йилда Хитой Халқ Республикаси альпинистларининг ер юзида энг юксак нуқта — Джомолунгга чиққанлигини табриклаб, СССР альпинистлари номидан уларга тақдим этилди.

Альпинизмни пропаганда қилишда виставканинг аҳамияти катта. Тошкентлик ёш рассом ва спортчилар ленинградлик Владимир Шистко асарларини ҳавас билан келиб кўрмоқдалар.

В. РАЦЕК,
СССР спорт мастери.

Суратларда: рассом-альпинист чизган расмлар.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

19.00 — **Истиқбол эгалари** (телевизион журнал). 19.50 — Африканинг содиқ фарзанди. (Ўзбек тилида) адабий эшиттириш. 20.10 — **Меҳнаткашларнинг саволларига жавоблар.** 20.30 — **Ўзбекистон композиторлари ижодида йил фаслларн ва табиат.** 21.00 — **Ака-ука Ершовлар** (телевизион спектаклнинг иккинчи қисми). 22.40 сўнгги ахборот.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—1/III да **Шаҳризода, Штраусиана, Болеро,** 2/III да **Марварид қидирувчилар.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 1/III да **Алишер Навоий,** 2/III да **Ҳамза.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—1/III да **Равшан ва Зулхумор,** 2/III да **Раис ўйланармиш.**

КИНО

Граф Монте-Кристо (1 ва 2-серия)— «ВАТАН», «ИСКРА», «КОМСОМОЛ 30 ИЙЛЛИГИ», «ДРУЖБА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқуруни).

Шимол камалаги — «МИР», СОБИР РАҲИМОВ номли, НАВОИЙ номли, «ЁШ ГВАРДИЯ», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқуруни).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА 1 мартдан

Озарбайжон давлат цирки,

Жаҳон экс-чемпиони, ҳизмат кўрсатган спорт мастери

ГРИГОРИЙ НОВАК

ГАСТРОЛЛАРИ

Томошалар давомида қизиқчи-артист ака-ука **Ширманлар** қатнашади.

Билетлар сотилмоқда.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА 3, 4 мартда АФҒОНИСТОН РАДИОСИ АРТИСТЛАРИ ишрасида

концерт

(14 кишидан иборат)

Билетлар сотилмоқда.

АЛОҚА БЎЛИМЛАРИ 1 мартдан 4 мартгача ХАЛҚАРО ХОТИН-ҚИЗЛАР КУНИ БИЛАН

табриклаш телеграммаларини

имтиёзли баҳода қабул қилиб,

юборувчи кўрсатган кунда бадиий ва оддий бланкларда етказиб берадилар.

Типовой текстли бадиий бланкларда етказиладиган табрик телеграммалари юқорида кўрсатилган муддатда имтиёзли тариф юзасидан, яъни ҳар телеграмма учун 30 тийиндан, фототелеграммалар эса одатдагидан икки баравар арзон баҳода қабул қилинади.

Маҳаллий ва шаҳарлараро телеграммалар квартира телефонларидан кечаю кундуз 06-телефон орқали насияга қабул қилинади.

Тошкент почтамти.

ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!

ГАЗЕТА ва журналларга

МУДДАТИ ТУГАЁТГАН ОБУНАНИ апрель ойидан йил охиригача давом эттириш

«Союзпечать» Тошкент шаҳар бўлимида, алоқа бўлимларида, шунингдек корхона, муассаса ва ўқув юртларидаги жамоатчи вакиллар тўмонидан бажарилади.

Бирлашган нашриёт.

«УЗГЛАВНЕФТЕСНАБСБИТ»ГА

республиканинг нефть базаларида ишлаш учун мустақил ҳисоботга

старший бухгалтерлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, К. Маркс кўчаси, 41-уй.

Кинофильмлар прокати Ўзбекистон конторасн

РЕСПУБЛИКА КИНОТЕАТРЛАРИ ЭКРАНИГА

Жаҳонда шундан баҳслашадилар

НОМЛИ ЯНГИ РАНГЛИ ИЛМИЙ-ОММАБОП ФИЛЬМ ЧИҚАРДИ.

Сценарий автори — **А. Михалевич.**

Режиссёр — **К. Лундишев.**

Бу фильм Украина саноати ва қишлоқ хўжалигида техника соҳасида эришилган ютуқлар билан таништиради, совет кишилари фаровонлигининг қандай ўсаётганлигини ҳикоя қилади.

Фильмни Киев илмий-оммабоп фильмлар студияси 1960 йилда ишлаган.

Катта қозироват кўча, Цветочний проезд, 14-уйда турувчи **Манноп Иноғомовнинг** шу уйда турувчи Маҳбуба Иноғомовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Фрунзе район халқ судида кўрилади.

Ўзбекистон кўчаси, 56-уйда турувчи **Ривека Михайловна Арнадьеванинг** шу уйда турувчи Анатолий Васильевич Тутаринов-Октябревдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ. ТОШКЕНТ, «Правда Востока» кўчаси 26 уй

КОММУТАТОР — 26334, 33262. Редакция бўлимларининг телефонлари: Партия турмуши — 33469. Пропаганда — 33469. Саноат ва транспорт — 29.005. Совет қурилиши — 34780. Қишлоқ хўжалиги — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34524. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар — 31226. Эълонлар — 28142.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Узбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р 01515 Нашр. Б. 50.